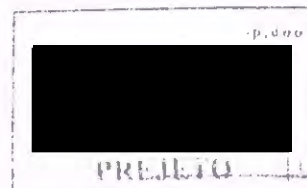

REPUBLICA SLOVENIJA
OKROŽNO SODIŠČE
V NOVI GORICI

Družinski oddelek

VMESNA SODBA
V IMENU LJUDSTVA

Okrožno sodišče v Novi Gorici je po okrožni sodnici svetnici

v pravdni zadevi **tožečih strank:** 1. [redacted] 2. [redacted] oba
[redacted], ki ju zastopa Odvetniška družba [redacted] zoper
toženo stranko: [redacted] d.d., [redacted], Ljubljana, ki jo zastopata
Odvetniška pisarna [redacted] in Odvetniška družba [redacted]
[redacted] iz Ljubljane,

zaradi

1. ugotovitve ničnosti kreditne pogodbe in plačila, pcto. [redacted] (temu
podredno zaradi ugotovitve obstoja terjatve, pcto. [redacted] EUR), izdaje
izbrisne pobotnice, pcto. [redacted] EUR (temu podredno zaradi ugotovitve
neveljavnosti in izbrisa hipoteke, pcto. [redacted] EUR) in ugotovitve, da je določilo
o vinkulaciji nično, pcto. [redacted] EUR,

2. podredno zaradi ugotovitve delne ničnosti kreditne pogodbe, pcto. [redacted]
EUR,

3. podredno zaradi razveze kreditne pogodbe in plačila, pcto. [redacted] EUR
(temu podredno zaradi ugotovitve obstoja terjatve, pcto. [redacted] EUR), izdaje
izbrisne pobotnice, pcto. [redacted] EUR (temu podredno zaradi ugotovitve
neveljavnosti in izbrisa hipoteke, pcto. [redacted] EUR) in ugotovitve, da je določilo
o vinkulaciji nično, pcto. [redacted] EUR,

4. podredno zaradi plačila odškodnine, pcto. [redacted] EUR,

po dne [redacted] opravljeni javni glavni obravnavi,

RAZSODILO:

Pogodba o potrošniškem hipotekarnem kreditu, notarski zapis [REDACTED] z dne [REDACTED] 2007, dopolnjena z Aneksom št. 1 h kreditni pogodbi št. [REDACTED] z dne [REDACTED] 2007, notarski zapis [REDACTED] z dne [REDACTED] 2013 in Kreditna pogodba št. [REDACTED] z dne [REDACTED] 2007, sklenjeni med tožečo in toženo stranko, sta nični.

OBRAZLOŽITEV:

1. **Tožba:** V tožbi sta tožnika navajala, da sta tožnik kot kreditojemalec in tožnica kot porok in plačnik, vsak od njiju pa tudi kot zastavitelj, [REDACTED] 2007 s toženko kot kreditodajalko sklenila Pogodbo o potrošniškem hipotekarnem kreditu v obliki notarskega zapisa. Pogodba določa, da tožnik prejme stanovanjski kredit v evrski protivrednosti [REDACTED] CHF, kar je na dan [REDACTED] 2007 [REDACTED] EUR. Kredit se bo evidenčno vodil v CHF. Osnova za vračilo bo evrska protivrednost švicarskih frankov po tečaju na dan plačila. Obrestna mera je 6 mesečni CHF LIBOR + 1,3% z linearnim načinom obrestovanja. Toženska je [REDACTED] 2007 na račun prodajalca stanovanja nakazala [REDACTED] EUR, ostalo pa tožniku, skupaj je nakazala [REDACTED] EUR. Dne [REDACTED] 2013 so stranke z aneksom spremenile 3. člen pogodbe tako, da so dogovorile plačilo v 176 anuitetah po [REDACTED] CHF do [REDACTED] 2027. Glede kredita sta tožnika komunicirala z referentko [REDACTED] ki je urejala vse formalnosti v zvezi s kreditom in vodjo poslovalnice v Novi Gorici [REDACTED]. [REDACTED] ni tožnikov nikoli opozorila na valutno tveganje, oba pa sta svetovala najem kredita v CHF, ker je ta bolj ugoden zaradi nižje obrestne mere LIBOR napram EURIBOR, zato sta se tožnika odločila za kredit v CHF, predstavljen kot varen produkt.

Zaradi nihanj tečaja CHF sta tožnika do [REDACTED] 2015 odplačala skupaj [REDACTED] EUR, kljub temu pa sta bila na ta dan dolžna še [REDACTED] EUR, vrednost odobrenega kredita na ta dan pa je znašala [REDACTED] EUR. Na ta dan sta torej tožnika dolžna okoli [REDACTED] EUR več od tega, kar sta prejela dne [REDACTED] 2007.

Tožnika sta pogodbo sklenila kot potrošnika po Zakonu o varstvu potrošnikov (v nadaljevanju ZVPot) in Zakonu o potrošniških kreditih (v nadaljevanju ZpotK), toženska pa je po Zakonu o bančništvu (v nadaljevanju ZBan) banka.

Spremenjene okoliščine: znesek anuitete se je zaradi spremembe tečaja CHF od sklenitve pogodbe zvišal za 50,40%, vrednost odobrenega kredita pa za 56,74%. Sprememba anuitete tožnikoma znatno otežuje izpolnitev njune obveznosti vračila kredita. Kavza sklenitve pogodbe je bila ta, da toženka tožnikoma zagotovi denar za nakup stanovanja, tožnika pa vrneti kredit povečan za obresti. Te so po pričakovanjih banke ob sklenitvi znašale [REDACTED] EUR (Informativna ponudba za kredit št. [REDACTED] z dne [REDACTED] 2007). Namen je bil torej, da prejmeta [REDACTED] EUR in vrneti [REDACTED] EUR, pri čemer bi se točen znesek vračila lahko v manjšem deležu spreminjal glede na gibanje LIBOR. Sedaj pa bi po prvotni pogodbi brez aneksa tožnika plačala skoraj [REDACTED] EUR več, kot je bilo pričakovano ob sklenitvi Pogodbe, cena najetja kredita pa bi se povečala kar za 200%. Takšno povečanje anuitete ni bilo pričakovano in zagotovo ne ustreza več pričakovanjem pogodbenih strank. Toženka takšnega preplačila ni pričakovala, tožnika pa tudi ne bi najela kredita, če bi vedela, da bosta morala po 25 letih vrniti skoraj [REDACTED] EUR. Zrušenje tečaja CHF zato predstavlja utemeljen razlog za razvezo pogodbe zaradi spremenjenih okoliščin. Stranke so ob sklepanju pogodbe lahko pričakovale določeno odstopanje skupnega zneska odplačila, ne pa takšne spremembe tečaja CHF in posledičnega povečanja zneska vračila za skoraj [REDACTED] EUR. Te spremembe so bile posledica svetovne finančno gospodarske krize, ki v času sklepanja Pogodbe ni bila predvidljiva okoliščina, prav tako se njenim posledicam tožnika nista mogla ogniti. Tako se dotlej še nikoli ni zgodilo, da bi morala švicarska centralna banka fiksirati tečaj CHF naprav EUR. Tožnika sta nepoučeni stranki, ki teh okoliščin nista mogli predvideti, toženka pa je kot banka to vsekakor lahko predvidela, vedela pa je tudi, da je CHF izrazito nestabilna valuta, kot posledica dejstva, da kapital beži v to valuto kot varno zatočišče. Tožnika nista bila ustrezno obveščena o tveganjih takšne pogodbe, na to ju ni opozoril niti notar. Tožnika sta [REDACTED] 2011 podala tudi predlog za konverzijo kredita, a jima je to vodja [REDACTED] odsvetoval.

Ničnost valutne klavzule - ZVPot: v smislu 22. do 24. člena ZVPot, ki povzema Direktivo 93/13/EGS z dne 5.4.1993 je valutna klavzula v Pogodbi nepošten in zato ničen pogoj. Pogodba je vnaprej pripravljena tipska pogodba toženke in se tožnika o valutni klavzuli s toženko v ničemer nista posamično pogovarjala. Po sodbi sodišča ES C-26/13 z dne 30.4.2014 ni dovolj, da je pogodbeni pogoj slovnično razumljiv, temveč mora biti v pogodbi pojasnjeno tudi konkretno delovanje mehanizma konverzije tuje valute in zveza med tem mehanizmom in mehanizmom, določenim z drugimi pogoji o izplačilu posojila, tako da lahko potrošnik na podlagi natančnih in razumljivih meril oceni ekonomske posledice, ki iz tega zanj izhajajo. O tveganjih kredita v tuji valuti tožnika nista prejela nobenega pojasnila. Povedano jima je bilo le, da na višino anuitete vpliva nihanje referenčne OM LIBOR, glede višine CHF pa le, da je to trdna valuta in da gre zato pričakovati le manjša odstopanja v zneskih mesečnih anuitet ter da je zato kredit

varen. Nobeno opozorilo s tem v zvezi ni bilo vključeno niti v kreditno pogodbo, niti v notarski zapis z dne [REDACTED].2007. Tožnika sta teden pred podpisom Pogodbe, dne [REDACTED].2007, v podpis dobila „Izjavo kreditojemalca“ o seznanjenosti z valutnim tveganjem in možnostjo spremembe anuitete zaradi tega (izvoda te izjave sicer tožnika sploh nista prejela). Pri tem sta se zanesla na pojasnila banke, da ta gibanja ne morejo biti velika, ker je CHF trdna valuta. Četudi banka morebiti ni mogla predvideti tako drastičnega padca tečaja CHF, bi vendarle lahko napravila izračune potencialnih gibanj zneska anuitete in kredita glede na običajne, nepredvidene in katastrofične razmere na finančnih trdih in te predstavila tožnikoma, a tega ni naredila, čeprav je jasno, da bi to glede na kredit z valutno klavzulo za obdobje 25 let in zneskom [REDACTED] EUR, v skladu z dolžno skrbnostjo morala narediti. Bančna uslužbenca pa tožnikoma nista povedala niti tega, kar piše v Izjavi, kaj šele predstavila različne simulacije gibanja anuitete glede na tečaj CHF. To pomeni, da toženka ni izpolnila svoje obveznosti, da mora biti pogodbeni pogoj jasen in razumljiv. Toženka tožnikoma ni pojasnila mehanizma delovanja valutne klavzule, tako da bi lahko kot potrošnika na podlagi natančnih in razumljivih pojasnil in meril ocenila ekonomske posledice, ki iz tega zanj izhajajo. Tudi podpis Izjave sam po sebi ne pomeni priznanja potrošnika oziroma dokaza, da je banka svojo pojasnilno dolžnost izpolnila, kar izhaja iz sodbe Sodišča ES št. C 449/13 z dne 18.12.2014. Banka Slovenije (v nadaljevanju BS) je toženko že z dopisom 4.7.2006 pozvala k ustreznemu obveščanju najemnikov kreditov v tuji valuti z negativnimi in pozitivnimi scenariji gibanja tečaja tuje valute, a je toženka to obveznost v celoti opustila. Kakšna je minimalna raven informiranosti izhaja tudi iz zgibanke BS in Združenja bank Slovenije iz septembra 2008. Dolgoročni kredit v tuji valuti CHF, katere gibanja tečaja ni moč napovedati, še posebej za namen dolgoročnega stanovanjskega kreditiranja, je povsem neprimeren in v odsotnosti ustrezne stopnje informiranosti potrošnika tudi nedopusten.

Ničnost valutne klavzule - Obligacijski zakonik (v nadaljevanju OZ): toženka valutne klavzule ni uporabila skladno z njenim namenom, torej zaradi zaščite, temveč jo je uporabila le z namenom doseganja višjih dobičkov, kot pa bi jih s kreditom v EUR. Celotna transakcija je bila izpeljana v EUR, saj je toženka banka s sedežem v Republiki Sloveniji (v nadaljevanju RS), tožnika bivata in služita v RS, kjer je uradna valuta EUR in tudi kredit je bil izplačan v EUR. Banka zato ni imela potrebe po zaščiti z valutno klavzulo in je z njo nameravala zgolj dodatno zaslužiti na škodo in v breme tožnika kot potrošnika. Ni namreč logično, niti nima nobenega ekonomskega smisla, da se v državi z uradno valuto EUR, potrošnikom s plačo v EUR za potrebe nakupa stanovanja v EUR nudi kredite v tuji valuti. Pri tem je toženka pred padcem vrednosti njenega posojila zavarovana že s samo referenčno OM LIBOR. Banka kot visoko specializirana denarna institucija je bila dolžna tožnika kot potrošnika brez znanja in zavedanja o valutni klavzuli, o

pomenu in vsebini določbe o valutni klavzuli pred in ob sklepanju Pogodbe popolno obvestiti. Tega ni naredila in se je zadovoljila z golo določbo o valutni klavzuli iz vnaprej pripravljene in formulirane standardne kreditne pogodbe in vnaprej pripravljeno in formulirano standardno izjavo glede referenčne OM LIBOR in gibanja tečaja CHF-EUR. Dejanska vsebina in pomen posledic valutne klavzule je tako tožnikoma kot potrošnikoma ostal popolnoma nerazumljiv. Če bi bile te okoliščine tožniku znane, zagotovo ne bi najel kredita z valutno klavzulo.

Vestnost in poštenje: Toženka je kredite v CHF tudi zavajajoče oglaševala in tako kršila načelo vestnosti in poštenja. Toženka je kredit v CHF z brošuro oglaševala kot „kredit z minimalnim valutnim tveganjem“. Kršitev tega načela pomeni tudi dejstvo, da je banka leta 2008 umaknila ponudbo CHF kreditov iz svoje ponudbe, pa o tem tožnikov sploh ni obvestila. Sama se z rizičnim produktom torej ni več želela ukvarjati, tožnika pa je pustila z očitno rizičnim CHF kreditom. Tožnika sta bila s strani banke o povečanju valutnih tveganj, padanju tečajev itd. prvič opozorila šele 19.1.2015, to je po sprostitvi fiksacije tečaja.

Enakovrednost dajatev: Določba o valutni klavzuli krši tudi načelo enakovrednosti dajatev, saj se je to, kar sta tožnika ob sklepanju Pogodbe pričakovala, da bosta morala vrniti, zaradi drastične spremembe tečaja bistveno spremenilo do te mere, da je povzročilo očitno nesorazmerje vzajemnih pogodbenih dajatev. Poleg tega je banka svojo terjatev dobro zavarovala, tožnikoma pa ni ponudila nobene oblike zavarovanja tveganja pred povečanjem anuitete in kredita.

Oderuška pogodba: cena kredita je dejansko sestavljena iz obrestne mere (v nadaljevanju OM) po pogodbi ter iz tečajne razlike med CHF in EUR. Kot že rečeno je bila kavza kredita v tuji valuti gola kalkulacija oz. želja banke po dodatnem dobičku, ne pa zaščita kredita oz. valorizacija. Kredit v CHF ima zato nedovoljeno profitno kavzo, ne pa zaščitne. Zato je potrebno tečajno razliko upoštevati kot zaslužek banke. Na ta način postane korist banke v očitnem nesorazmerju s tistim, kar je banka dala tožniku. Ob sklenitvi Pogodbe je bila pričakovana korist banke v višini 4,25%, zaradi padca tečaja CHF-EUR pa je ta korist dobrih 8%. zato je pogodba oderuška in zato nična. Toženka je očitno izkoristila tožnikovo neznanje in neizkušenost na področju kreditiranja.

2. **Odgovor na tožbo:** Tožnika sta v tožbi navedla, da sta se o ponudbi kreditov podučila pri različnih bankah na trgu, za toženko sta se odločila, ker je bila najugodnejša, sicer pa so jima povsod ponudili tako kredite v EUR, kot v CHF. Dne [REDACTED] 2007 sta podpisala „Izjavo o seznanjenosti s tveganji“. Tožnika sta visoko izobražena posameznika z dobrim poznavanjem prava in ekonomije.

Tožnik je leta [redacted] zaključil [redacted] ki štud [redacted]
[redacted], od leta 2011 [redacted] Tožnica je [redacted] i iz
področj [redacted] in [redacted] in [redacted] Tožnik je

Valutna klavzula in odplačevanje kredita: zavajajoče so trditve, da sta tožnika na dan [redacted] 2015 dolžn [redacted] EUR več kot sta prejela, saj se dejanski skupni znesek odplačila ob zapadlosti kredita [redacted] .2027 lahko gleda le za nazaj, ne pa za naprej. Prav zato je na izračunu na izpisku [redacted] z dne [redacted] 2015 navedeno, da je le informativne narave. Primerjava stanja kredita na različne datume pokaže neustreznost prikazanega stanja kredita na določen datum. Tako prikazovanje stanja kredita je zato zavajajoče, saj ne upošteva gibanja obrestne mere in valute.

Zakovitost valutne klavzule: valutna klavzula je predvidena v 372. členu OZ in v 9. tč. 1.odst. 7. člena ZpotK-A, ki je veljal v času sklepanja pogodbe ter smiselno enako v sedaj veljavnem ZpotK-l. Valutna klavzula je glede na določila pododstavkov j in i Priloge k Direktivi 93/13/EGS (Direktiva) in glede na 2. točko Priloge izvzeta iz definicije nedovoljenega pogoja. Vse izjeme od tega tudi sicer družijo dejstvo, da je pogodbeno razmerje vezano na neke zunanje okoliščine (npr. nihanja tečajev, spremembe v cenah), zato se ne šteje, da ima ponudnik (podjetje) lahko vpliv nanje. Tako je bilo tudi pri valutni klavzuli, saj toženka na tečaj CHF/EUR ni imela nobenega vpliva. Zato tudi očitki o nevestnem in nepoštenem ravnanju toženke ne držijo, saj je ravnala v skladu s kogentno zakonodajo, tožnika pa sta se za sklenitev pogodbe odločila po skrbni presoji in primerjavi produktov.

Tožnika sta neverodostojna, ker po eni strani v vlogi svojih pooblaščenec natančno razlagata različne ekonomske institute in njihova ozadja, obenem pa trdita, da nista imela znanj in sredstev, da bi spoznala tveganja, ki so povezana z valutno klavzulo.

Valutna klavzula tudi ne povzroča znatnega neravnotežja v pogodbenih pravicah in obveznostih, saj je valutno tveganje nepredvidljivo in enako za obe stranki in nikakor ne v korist toženke. V pogodbi je bila predvidena možnost konverzije, zato ni res, da pogodba nima nobenega varovala pred padcem tečaja. Ker tožnika sama navajata, da ni moč napovedati gibanja tečaja je jasno, da sta valutno tveganje dobro razumela in ga zavestno prevzela in tudi nista mogla pričakovati, da se anuiteta ne bo spreminjala.

Nepošten pogoj po Direktivi in ZVPot tudi ne more biti tisti, o katerem sta se pogodbeni stranki posamično dogovorili, kar izhaja iz trditev tožnikov, da sta se (tudi pri ostalih bankah) predhodno pozanimala o ponudbi kreditov v EUR in CHF in pridobila od toženke različne ponudbe.

Razumljivost valutne klavzule: primer Sodišča EU Kasler, na katerega se sklicujeta tožnika s tem ni primerljiv, ker tam Sodišče EU ni ugotavljalo, da valutna klavzula ne bi bila dovoljena, sporen je bil le drugačen tečaj izplačila in vračila kredita. Okoliščine primera Kasler so drugačne kot v tem sporu, kjer je valutna klavzula določena z enoznačnim mehanizmom preračuna iz CHF v EUR.

Valutna klavzula v Pogodbi je bila predstavljena jasno in razumljivo, mehanizem preračunavanja je naveden nedvoumno, saj se vedno uporablja referenčni tečaj ECB. Povprečen potrošnik je zato sposoben razumeti vse ekonomske posledice, ki zanj iz tega izhajajo in sicer, če bo višja vrednost CHF, se poveča tudi anuiteta v EUR.

Neutemeljene so trditve, da se tožnika nista zavedala tveganja valutne klavzule. Že dejstvo najema kredita z valutno klavzulo pomeni, da je obveznost v EUR odvisna od gibanja nepredvidljivega tečaja, pri čemer tožnika nimata problemov z nepredvidljivostjo OM LIBOR, ki se je spreminjala le v njuno korist. Tudi notarka ju je opozorila na pravna tveganja v zvezi z njo. Nadalje je že iz navedb in dokazov tožnikov razvidno, da sta že pred sklenitvijo pogodbe razpolagala z informacijami o tveganjih glede kredita v CHF (članek Finance z dne 15.3.2007, kjer je to jasno navedeno). Že na tej podlagi sta se tožnika dejansko zavedala nepredvidljivosti tečaja CHF ter variabilnosti OM in s tem povezanega tveganja pri odplačevanju kredita. Pri tem dejanska izkušnost, izobraženost in razumska sposobnost tožnikov daleč presega zmožnosti povprečnega potrošnika. Argument ničnosti zaradi nerazumevanja valutnega tveganja je zato neutemeljen.

Kljub navedenemu pa je toženka [REDACTED] 2007 tožnikoma posredovala tudi Izjavo o seznanjenosti s tveganji (Izjava), kjer je še dodatno pojasnjeno, da se anuiteta v primeru rasti CHF zviša, v primeru padanja pa zniža in na koncu, da kreditojemalec prevzema tveganje prihodnjega zvišanja ali znižanja anuitet. Tudi sklicevanje tožnikov, da toženka ni predstavila izračunov potencialnih gibanj tečaja glede na običajne, nepredvidene in katastrofične razmere je neutemeljeno, saj se v celoti opira na sodbo Kasler, ki pa je obravnavala drugačno dejansko stanje (najem kredita po nakupnem, vračanje pa po prodajnem tečaju tuje valute).

Tudi ni res, da sta tožnika na Izjavo pozabila, da je toženka Izjavi dala premajhno pozornost in da jima je ni izročila. Tudi sicer jima je bila vsa dokumentacija na voljo in bi jo lahko kadarkoli dobila, če jima ne bi bila izročena. Zato je tudi njuno sklicevanje na sodbo Sodišča EU Bakkaus zavajajoče. Toženka sicer po ZpotK-A niti ni bila dolžna predložiti te Izjave, bistveno pa je, da z njo tožnika nista potrjevala, da jima je toženka izpolnila neko drugo obveznosti izročitve dokumentacije ali česa podobnega, temveč je ključno informacijo za tožnika predstavljala prav ta Izjava in vse informacije v njej. Predstavljala je še dodatno obvestilo o tveganjih, ki sta jih prevzela s Kreditno pogodbo.

Tudi ni res, da toženka ne bi spoštovala obvestil BS in določb ZBan-1 in glede neposredovanja informacij iz zgibanke BS in ZBS iz leta 2008. V obvestilu BS z dne 4.7.2008 je zahteva po pridobitvi pisnih izjav o seznanjenosti strank s tveganji in da naj banke posredujejo nedvoumne informacije, kje se da spremljati gibanje tržnih spremenljivk. Prav to pa je vsebovano v Izjavi. Zgibanka iz septembra 2008 pa v času sklepanja Pogodbe sploh še ni obstajala, sicer pa je bistvena informacija iz te zgibanke (odvisnost višine anuitete od gibanja tečaja) tudi zajeta v Izjavi.

Ničnost valutne klavzule - OZ: navedbe tožnikov v tem delu ne držijo, saj je valutna klavzula izrecno predvidena v zakonodaji in je toženka izpolnila vse svoje obveznosti pri sklepanju Pogodbe. Tudi trditve o namenu doseganja dobičkov in oškodovanja potrošnikov z valutno klavzulo so neutemeljene, saj OM LIBOR predstavlja ceno denarja in ne varstvo pred inflacijo, kot trdita tožnika.

Tožnika sta imela proste roke pri izbiri kredita in jima je toženka pripravila tudi več izračunov za evrske kredite, a sta se oportunistično odločila vzeti kredit, za katerega sta presodila, da je ekonomsko ugodnejši kljub tveganju, kateremu bi se lahko vedno izognila tudi s konverzijo. Toženka jima zato ni kršila nobenih ustavnih pravic.

Tudi očitek zavajajočega oglaševanja ne drži, ker naj bi toženka v reklamni brošuri o stanovanjskih kreditih oglaševala kredite z minimalnim valutnim tveganjem. Tožnika namreč iz citata brošure namenoma izpustita stavek, da gre za večvalutni kredit, ki valutno tveganje zmanjša tako, da omogoča poljubno število menjav valute, na katero je kredit vezan. Sklicevanje na oglase drugih bank je brezpredmetno, ker se nanaša na ravnanje tretjih oseb.

Glede navedb o oderuški pogodbi morajo biti vse predpostavke po 119. čl. OZ podane že v času sklenitve pogodbe, kar tu ni izpolnjeno. Stranke so se dogovorile za dve enakovredni izpolnitvi, pri čemer sta v kavzo sprejeli tudi valutno in obrestno tveganje. Naknadno gibanje tečaja, na kar nobena stran ni imela vpliva, zato ne izpolnjuje objektivnega pogoja oderuškosti.

Navedbe o izrabi njunih težkih okoliščin ne držijo, saj tožnika napačno izhajata iz končne vrednosti kredita [REDACTED] EUR in nanjo vežeta svoje kalkulacije. Te vrednosti se ne da preračunati na podlagi današnjega tečaja. Tožnika tudi ne utemeljita, da je toženka vedela, kako se bo v prihodnje gibal tečaj. Da bi toženka izkoristila nezadostno znanje in neizkušenost tožnikov ni podprta trditev, sicer pa neverodostojna z vidika izobrazbe in ekonomske situacije tožnikov.

Neutemeljenost zahtevkov glede ničnosti: skladno s teorijo salda je neutemeljen kondicijski zahtev v 2. točki primarnega zahtevka - obogatena je tista stranka, ki je prejela več od nasprotnika, torej tista s pozitivnim saldom. Tožnika sta

prejela več, kot sta do vložitve tožbe plačala. Obogatena sta onadva, zato je kondicijski zahtevek neutemeljen. Tudi po višini se zahtevek ne ujema z izpisom plačil [redacted] z dne [redacted] 2015. Ker toženka ob morebitni ugotovitvi Pogodbe za nično ne more biti v zamudi, je neutemeljen tudi obrestni zahtevek. Zahtevek za izstavitvev izbrisne pobotnice nima nobene pogodbene podlage, kvečjemu bi lahko tožnika vložila izbrisno tožbo.

Podredni zahtevek glede delne ničnosti ne more biti utemeljen, ker so določila o valutni klavzuli temeljna sestavina pogodbe in brez njih pogodba nikakor ne bi mogla obstati. Bistvenost valutne klavzule izpostavljata tudi tožnika, kar pomeni, da so te določbe pomenile odločilen nagib za sklenitev Pogodbe. Nadalje slovenska sodišča nimajo oblikovalnih pooblastil glede ničnih pogodbenih določil, zato je prvi podredni zahtevek tudi nesklepčen.

Spremenjene okoliščine: tožnika ne pojasnita, kaj točno naj bi bile tu spremenjene okoliščine. Trditev, da se je tečaj CHF/EUR ustalil in da se je v posledici zvišala anuiteta je netočna, saj se tečaj še vedno spreminja - v zadnjih mesecih v korist tožnikov. Kot rečeno je tudi preračunavanje vrednosti celotnega kredita na določen dan zavajajoče in neresnično.

Učinka spremenjenih okoliščin po 112. členu OZ ni. Izpolnitev tožnikov ni otežena, ker naj bi celoten mesečni zaslužek porabila za plačilo kredita, saj sta zaposlena v [redacted] in si [redacted] plačo, leta 2014 pa je imela [redacted] EUR [redacted]. Njuna sposobnost plačevanja kredita je zato [redacted] kot ob sklenitvi Pogodbe.

Da se ne da več doseči namena pogodbe ne drži, saj je valutna klavzula bila povzeta v samo kavzo pogodbe.

Tudi ni mogoče reči, da kreditna pogodba ne ustreza več pričakovanjem strank, saj je to predpostavko treba presojsati po kriteriju pričakovanja abstraktne osebe. Če se je tveganje spremembe tečaja v določenem trenutku obrnilo v škodo tožnikov to še ne pomeni, da bi bilo po splošnem prepričanju Pogodbo nepravilno ohraniti v veljavi.

Tožnika bi se tudi lahko negativnim posledicam zatrjevanih spremenjenih okoliščin zlahka izognila s konverzijo kredita v EUR, za kar sta se tudi zanimala (dopis z dne 11.7.2011). Vendar pa tožnik ni hotel opraviti konverzije po tečaju, predvidenem v 10. členu Pogodbe, temveč v skladu s svojim predlogom. O tem so tekli pogovori, kjer je tožniku direktor poslovne enote predstavil pozitivne in negativne strani konverzije, na koncu pa se je tožnik samostojno odločil, da v konverzijo ne gre. Tožnika sta zavestno ohranjala kredit z valutno klavzulo v veljavi, ko je 15.1.2015 tečaj EUR/CHF padel pod 1,2 je tožnik 16.1.2015 podal

novo vlogo za konverzijo, vendar zopet ne po 10. členu Pogodbe, ampak po tečaju, veljavnem na dan 14.1.2015. Nato je predlog ponovno umaknil. Tožrnica namreč ni hotela pristati na tožnikovo diskrecijsko pravico določanja tečaja konverzije, temveč je vztrajala pri konverziji skladno 10. členu Pogodbe. Tožnika sta se torej pravice do konverzije zavedala in jo razumela, a je nikoli nista udeležila. S tem nista uporabila vseh možnosti, da bi se zatrjevanim spremenjenim okoliščinam in njihovim posledicam izognila.

Škoda: toženka je ravnala skladno z vsemi predpisi, protipravnost ne izhaja iz nobenih trditev tožnikov. Bila sta poučena o vseh pogojih kreditne pogodbe skladno z vsemi predpisi. Tako iz Pogodbe, valutne klavzule in Izjave o seznanjenosti s tveganji sta bila v jasnem in razumljivem jeziku poučena tako o mehanizmu valutne klavzule, kot s tem povezanimi tveganji. Tveganj bi se zato mogla in morala zavedati, kot izobrazena posameznika na pravnem in ekonomskem področju pa sta se jih tudi dejansko zavedala. Obenem sta imela še pravico do konverzije.

Obveščanje o ukinitvi produktov ni podlaga za očitek o protipravnosti, toženka tudi ni zavajajoče oglaševala. Valutna klavzula je predvidena v zakonodaji.

Tožnika z ničemer ne dokažeta, da sta zaradi domnevno protipravnega ravnanja sklenila kredit v CHF in da bi sicer sklenila kredit v EUR. Iz njunih trditev ne izhaja vzročna zveza med domnevno protipravnim ravnanjem toženke in škodo. Te tudi sicer ni. Pretvornik, ki sta ga tožnika priložila tožbi, je neuporaben, saj vrednosti v njem ne odražajo anuitet, ki sta jih dejansko plačevala, ne upoštevajo sklenitve Aneksa 1 in s tem drugačne ročnosti kredita, nerazumljiva je tudi primerjava s simulacijo z evrskim kreditom. Vrednosti v pretvorniku so napačne in arbitrarne. Bistveno pa je, da se višine škode ne da predvideti, ker se ne da predvideti vrednosti bodočih anuitet kredita z valutno klavzulo. V pretvorniku pa se upošteva, kot da bodo tečaj, obresti in posledično anuitete nespremenjene do leta 2032.

Predpostavke o škodi so zato napačne, kar je razvidno tudi iz dejstva, da se je že doslej tečaj že okrepil na 1,1031 in sta tožnika zadnjo anuiteto plačala za [REDACTED] EUR manj kot anuiteto pred vložitvijo tožbe. Tečaj se vseskozi spreminja, zato je izračun končne vrednosti po sedanjih parametrih čisto ugibanje. Zato sedaj tožnika ne zmoreta utemeljiti višine škode. Tak zahtevek bi lahko vložila šele takrat, ko bo škoda vsaj določljiva, kar pa v tem trenutku zagotovo ni.

Tožnika tudi nista storila vsega, da bi škodo zmanjšala, saj pravice do konverzije po 10. členu Pogodbe zavestno nista uresničila. Četudi bi bile izkazane predpostavke odškodninske odgovornosti tožnika vseeno nista upravičena do povračila škode, saj le ta ob uporabi pravice do konverzije ne bi nastala.

3. Stranke so v svojih nadaljnjih vlogah še dodatno utemeljevala svoje prvotne trditve in pravna naziranja. Tako za tožnika, kot toženko je zadeva zelo pomembna, zato sodišče, ob upoštevanju splošnih načel postopka, predvsem načela materialne resnice in ekonomičnosti postopka pravila prekluzije ni razlagalo na strog, rigorozen način in je zato podane trditve dane po prvem naroku sprejelo, saj so te tudi posledica oblikovanja relevantne sodne prakse za tovrstne spore. Enako je sodišče postopalo pri predložitvi listinskih dokazov. Vse navedeno, je sodišče upoštevalo do zaključka naroka pred izdajo vmesne sodbe.
4. V dokazne namene je sodišče vpogledalo in prebralo **listinske dokaze tožnikov**: kreditno pogodbo št. [REDACTED] z dne [REDACTED] 2007 in notarski zapis [REDACTED] z dne [REDACTED] - A3, faks tožnika z dne [REDACTED] 2007 - A4, izpis iz TRR-ja tožnika za [REDACTED] in [REDACTED] 2007 - A5, potrdilo delodajalca z dne [REDACTED] 2007 - 2 x - A6, A7, notarski zapis [REDACTED] z dne [REDACTED] 5.2013 - A8, polica št. [REDACTED] (dvojniki) - A9, prošnja za vinkulacijo z dne [REDACTED] 2007 - A10, zavarovalna polica za zastavljeno nepremičnino z vinkulacijo v korist toženke - A11, z.k. izpisek za stanovanje ID znak [REDACTED] s hipoteko v korist toženke - A12, izpisek [REDACTED] z dne [REDACTED] 2015 - A14, izpiski glede odplačila kredita po Pogodbi od [REDACTED] 2007 do [REDACTED] 2015 - A15, ponudba za kredit št. [REDACTED] dne [REDACTED] 2007 in [REDACTED] z dne [REDACTED] 2007 - A17, potrdilo o plači tožnika iz novembra 2007 - A18, izpis iz TRR-ja tožnika za maj 2015 - A19, plačilna lista za tožnika za [REDACTED] 2015 - A20, obračun plače za [REDACTED] 2015 za drugo tožnico - A21, predlogi tožnika za konverzijo kredita z dne [REDACTED] 2011 - A24, e-pošti tožnika z dne [REDACTED] 2011 in [REDACTED] 2011 - A25, A26, e-pošta tožnika z dne [REDACTED] 2013 - A27, vloga za odobritev reprograma z dne [REDACTED] 2015 - A28, izjava kreditorejmalca z dne [REDACTED] 2007 - A29, e-pošta tožnika z dne [REDACTED] 2015 - A30, dopis BSI z dne 4.7.2006 - A32, zgibanka Informacije o tveganjih najemanja kreditov v tuji valuti iz septembra 2008 - A33, poročilo ZPS z dne [REDACTED] 2015 - A34, dopis toženke prejet [REDACTED] 2015, datiran [REDACTED] 2015 - A37, informativna ponudba za kredit št. [REDACTED] z dne [REDACTED] 2007 ali [REDACTED] z dne [REDACTED] 2007 - A39, zgibanka toženke Stanovanjski krediti - A40, zgibanka BankAustria Stanovanjski tolaški kredit, vezan na švicarski frank - A41, Analiza gibanja referenčne obrestne mere Euribor - A42, pretvornik v CHF - EUR za kredit tožnikov - A44, informativna vrednost kredita z dne [REDACTED] 2015 - A52, zgibanka Informacije o tveganjih pri kreditih v tuji valuti z dne 31.1.2006, v izvornem jeziku in uradnem prevodu in zgibanka Informacije o tveganjih pri kreditih v tuji valuti iz avgusta 2011, v izvornem jeziku in uradnem prevodu - oboje A55, dopis toženke z dne [REDACTED] 2015 - A56, izjava z dne [REDACTED] 2006 v sodnem prevodu - A66, odločba BS z dne 13.1.2016 s priložo - A68, Poročilo o finančni stabilnosti iz junija 2005, strani 1-12, 102-107 - A77, Poročilo o finančni stabilnosti iz maja 2006, strani i-iii, 83-88 - A78, Poročilo o finančni stabilnosti iz maja 2007, strani i-iii, 90-93 - A79, pismu guvernerja z dne 19.12.2007 - A80, izpis stanja kredita tožnikov na dan 13.7.2017 - A81, zakladniške storitve, ki jih

ponuja toženka, dostopno na [redacted] - A88, vrednost tečaja EUR/CHF na dan 15.7.2015, 15.11.2007 in 17.10.2017 - A91-A92, tečajnice - A93, izpisek glede plačila trajnika [redacted] in [redacted] z dne [redacted] 2017 - A94, A95, stanje kredita z dn [redacted] 0.2017 - A96, amortizacijski načrt dne [redacted] 2017 - A97, informativni obračun dokončnega odplačila kredita z dn [redacted] 2017 - A98, pregled vplačil po pogodbi št. [redacted] od [redacted] 2007 [redacted] 2017 - A99, sporočilo za medije št. 103/17 z dne 20.9.2017 - A103, opozorilo Evropskega odbora za sistemska tveganja v priporočilu CERS/2011/1 z dne 21. septembra 2011 - A104, polica št. [redacted] in priloženi splošni pogoji - A107, obvestilo [redacted] z dne [redacted] 2008, 2-krat - A108, A109, zahteva za spremembo police [redacted] z dn [redacted] 2008 - A110, brošura [redacted] ki je bila izročena [redacted] pred sklenitvijo življenjskega zavarovanja - A111, ponudba toženke za sklenitev življenjskega zavarovanja [redacted] A112, dopis [redacted] z dn [redacted] 2008 - A113, zadnji dve plačilni listi [redacted] pred nastopom [redacted], to je plačilni listi za [redacted] iz katerih je razvidno, da je bila v [redacted] - A114, A115, potni list [redacted], iz katerega je viden [redacted] A116, aneks št. [redacted] h kreditni pogodbi št. [redacted] dne [redacted] 2007 s prilogami in amortizacijski načrt - A117, A117a, prikaz vrednosti Euriborja in Liborja za CHF z dne [redacted] 2017 - A118, amortizacijski načrt z dne [redacted] 2007 - A119, Letno poročilo [redacted] za leto 2006, iz februarja 2007 - A133, strokovni članek BS Tveganost posojil v švicarskih frankih mag. Tatjane Šuler iz maja 2007 - A134, Letno poročilo 2007 [redacted] - A135, letak [redacted] Odmerite si svoj dom iz leta 2005 - A137, letak [redacted] Stanovanjski kredit pri [redacted] iz junija 2006 - A138, dopis BS z dne 23.5.2008 - A139, račun [redacted] z dne [redacted] 2017 - A145, račun št. [redacted] z dne [redacted] 2016 - A146, račun št. [redacted] z dne [redacted] 2017 - A147, povratnica, podpisana dne [redacted] 2017 - A148, overjena izjava [redacted] z dne [redacted] 2017, v sodnem prevodu - A153, Letno poročilo 2004 [redacted] - A154, Letno poročilo 2005 [redacted] A155, Letno poročilo 2006 [redacted] A156, Letno poročilo 2008 [redacted] - A157, Izpisek glede stanja kredita na dan [redacted] - A162, [redacted] tožnice z dne [redacted] - A164, stroški prevoda po računu [redacted] - A165, pregled vplačil po pogodbi št. [redacted] A166, izpisek glede plačila trajnika [redacted] in [redacted] z dne [redacted] - A167, izpisek glede [redacted] in [redacted] z dne [redacted] A168, izpisek glede stanja kredita na dan [redacted] - A169, [redacted] 2008 Letno poročilo - A170, notarski zapis [redacted] dne [redacted] A172, notarski zapis [redacted] dne [redacted] - A173, kreditna pogodba št. [redacted] z dne [redacted] A174, kreditna pogodba št. [redacted] z dne [redacted] A175, e [redacted]

██████████ z dne ████████.1.2007 - A17, ██████████ z dne ████████.1.2007 - A177, ██████████
██████████ z dne ████████.2007 - A178, dopis: sodniška šola 2018-program z dne
██████.5.2018 - A179, dopis Ministrstva za pravosodje z dne 10.5.2018 - A182, letno
poročilo 2008 ██████████ - A184, računovodsko poročilo ██████████ -
A185-A195, preglednica doseženih ██████████ 2007 in 2017 iz
naslova tečajnih razlik-A196, kreditna pogodba št. ██████████ z dn ██████████ -
A197, dnevna tečajnica Banke Slovenije z dne 28.5.2018 - A198, stanje kredita na
dan ████████.2018 - A199, dnevna tečajnica Banke Slovenije z dne 27.10.2008 - A203,
dnevna tečajnica Banke Slovenije z dne 31.5.2018 - A205, stanje kredita na dan
██████.2018 - A206, dnevna tečajnica Banke Slovenije z dne 16.12.2008 - A208,
izpisek glede ██████████ in : ██████████ z dne
██████████ - A209 in A210, izjava priče ██████████ z dne ████████.2018 - A211,
izjava priče ██████████ z dne ████████.2018 - A212, izjava priče ██████████ ....
A213, izjava priče ██████████ z dne ████████.6.2018 - A214, izjava priče
██████████ - A215, izjava priče ██████████ z dne ████████.2018 - A216, izjava priče
██████████ z dne ████████.2018 - A217, graf gibanja tečaja EUR/CHF skupaj s
prevodom - A218, predlog za odobritev kredita 245 tožnika - A224, dopis
zavarovalnice ██████████ - ██████████
A225, dopis ██████████
██████████ A226, otvoritev, sprememba oz. ukinitve trajnega naloga tožnika -
A227 in A228, ██████████ z dne ████████.2018 - A229, izpis stanja kredita po
Kreditni pogodbi iz spletne strani toženke - A230, tečajnica ECB za CHF z dne
██████████ - A231, ██████████
██████████ - A232, ██████████ z dne ████████.2018 s prilogo
██████████ z dne ██████████ - A235,
A236, izpis stanja kredita po Kreditni pogodbi iz spletne banke toženke na dan
██████████ - A237, dnevna tečajnica Banke Slovenije z dne 17.8.2018 - A238,
██████████ A239 ██████████
A240 ██████████ z dne ██████████
██████████ A243 ██████████
A244-A248 ██████████
A250, A251, prikaz vrednosti EURIBOR-ja ter LIBOR-ja za CHF in LIBOR-ja za
USD z dne 3.12.2007, 31.12.2007 in 10.10.2018 - A253-A255, sklep ██████████
██████████ dne ████████.008 in potrdilo o ██████████
██████.2008 - A256, predlog za izdajo sklepa o ██████████ ki sta ga
tožnika prejela po faksu dne ████████.2008 - A257, sklep Okrajnega sodišča v ██████████
██████████ dne ████████.2008 in pisna zabeležka tožnice z dne ████████.2008 - A258, A259,
sklep Okrajnega sodišča v ██████████ dne ████████.008 - A260, izpisek iz ePRS
pri AJ PES za Združenje Frank - A269, izpis ██████████ Kreditni pogodbi iz
██████████ na dan ████████.018 - A270, dnevna tečajnica Banke
Slovenije (BCE) za dne 18.10.2018 - A271, izpiski v ██████████ mesece od
novembra 2017 do oktobra 2018 i ██████████ A272,

A273, graf ECB od 4.1.2007 do 22.8.2017, graf fxtop.com od 1.1.1953 do 8.5.2018, graf ECB od 15.11.2007 do 28.2.2008, graf ECB od 15.11.2007 do 6.4.2018, graf ECB od 1.6.2005 do 29.5.2018, graf ECB od 1.1.2010 do 31.12.2010, graf macrotrends.net od leta 1991 dalje, graf ECB od 16.8.2017 do 17.8.2018 v overjenem prevodu v slovenski jezik - A274 [REDACTED]
[REDACTED] - A275, tečajnice - A93, dopis toženke z dne 21.6.2013, že v kreditni mapi tožnikov - A276 [REDACTED]
[REDACTED] - A281, seznam vplačanih anuitet po Kreditni pogodbi z dne [REDACTED] - A286, tečajnica BS za CHF na dan 12.3.2019 - A287, izpisek stanja kredita na dan [REDACTED] A288, potrdilo [REDACTED]
A289, A290, 3 liste potrdil o pošiljanju vloge preko e-sporočila in faksa, e-pošta z dne [REDACTED] 2018 s prilogo (pregled [REDACTED] z dne [REDACTED] 2018) - A235, A236, izpis stanja kredita po Kreditni pogodbi iz spletne banke toženke na dan [REDACTED] - A237, dnevna tečajnica Banke Slovenije z dne 17.8.2018 - A238, račun [REDACTED] št. [REDACTED] - A239, račun [REDACTED] A240, e-pošta z dne [REDACTED] 2018 (s prikritim delom [REDACTED] zaradi varovanja osebnih podatkov) - A243 [REDACTED] zaslona za spletno stran [REDACTED] A244-A248 [REDACTED] z dne [REDACTED] za [REDACTED] in [REDACTED] - A250, A251, prikaz vrednosti EURIBOR-ja ter LIBOR-ja za CHF in LIBOR-ja za USD z dne 3.12.2007, 31.12.2007 in 10.10.2018 - A253-A255, sklep Okrajnega sodišča v [REDACTED] z dne [REDACTED] 2008 in potrdilo o oddaji faksa toženki z dne [REDACTED] 2008 - A256, predlog za izdajo [REDACTED] ki sta ga tožnika prejela po faksu dne [REDACTED] 2008 - A257, sklep Okrajnega sodišča v [REDACTED] z dne [REDACTED] 2008 in pisna zabeležka tožnice z dne [REDACTED] 2008 - A258, A259, sklep Okrajnega sodišča v [REDACTED] dne [REDACTED] 2008 - A260, izpisek iz ePRS pri AJPES za Združenje Frank - A269, izpis stanja kredita po Kreditni pogodbi iz spletne banke toženke na dan [REDACTED] A270, dnevna tečajnica Banke Slovenije (BCE) za dne 18.10.2018 - A271, izpiski vplačil toženki za mesece od novembra 2017 do oktobra 2018 iz [REDACTED] A272, A273, graf ECB od 4.1.2007 do 22.8.2017, graf fxtop.com od 1.1.1953 do 8.5.2018, graf ECB od 15.11.2007 do 28.2.2008, graf ECB od 15.11.2007 do 6.4.2018, graf ECB od 1.6.2005 do 29.5.2018, graf ECB od 1.1.2010 do 31.12.2010, graf macrotrends.net od leta 1991 dalje, graf ECB od 16.8.2017 do 17.8.2018 v overjenem prevodu v slovenski jezik - A274, račun za sodni prevod št. [REDACTED] A275, dopis toženke z dne 21.6.2013, že v kreditni mapi tožnikov - A276, [REDACTED] z dne [REDACTED] - A281, seznam vplačanih anuitet po Kreditni pogodbi z [REDACTED] A286, tečajnica BS za CHF na dan 12.3.2019 - A287, izpisek stanja kredita na dan [REDACTED] 19 - A288, potrdilo [REDACTED] A289, A290, 3 liste potrdil o pošiljanju vloge preko e-sporočila in faksa, **listinske dokaze toženke**: natisnjeni predstavitvi tožnika in tožnice iz spletne strani [REDACTED]

[redacted] B2, B3, tožnikov članek v Pravni Praksi z dne 3.9.2015 - B4, tabela s primerjavo vrednosti Kredita na dni 30.6.2015, 31.7.2015 ter 31.8.2015 - B5, pregled plačil po pogodbi [redacted] do [redacted] - B7, izkaz [redacted] [redacted] za [redacted] in [redacted] B8, e-sporočilo tožnice [redacted] z dne [redacted] 2013 - B9, izpisek tečaja EUR/CHF iz strani banke Slovenije na dan 11.9.2015 - B10, sklep o vpisu spremembe pri subjektu z dne 11.7.2016 - B11, letno poročilo za leto 2007, uvodne strani in str. 36 - B12, letno poročilo za leto 2009, uvodne strani in str. 112 - B13, letno poročilo za leto 2011, uvodne strani in str. 108 - B14, letno poročilo za leto 2013, uvodne strani in str. 114 - B15, letno poročilo za leto 2015, uvodne strani in str. 158 - B16, elektronsko sporočilo [redacted] z dne 14.11.2007 - B17, graf napovedi četrletnega gibanja tečaja na dan 1.3.2007 (vir: Bloomberg) - B21, tečajna lista Banke Slovenije na dan 12.10.2007 - B22, tečajna lista Banke Slovenije na dan 31.12.2007 - B23, tečajna lista Banke Slovenije na dan 30.4.2008 - B24, graf napovedi gibanja tečaja na dan 1.1.2010 (vir: Bloomberg) - B25, tečajna lista Banke Slovenije na dan 31.12.2010 - B26, tečajna lista Banke Slovenije na dan 31.12.2011 - B27, tečajna lista Banke Slovenije na dan 31.12.2013 - B28, graf napovedi gibanja tečaja na dan 1.1.2013 (vir: Bloomberg) - B29, izračun odplačevanja glavnice za kredit [redacted] CHF z ročnostjo 10 let od [redacted] dalje - B34, tabela s primerjavo obrestnih mer LIBOR in URIBOR od 2007 dalje - B35, dopis Banke Slovenije, naslovljen na Zvezo potrošnikov Slovenije z dne 22.1.2015 - B36, graf gibanja tečaja EUR/CHF od 1.2.2015 do 26.6.2017 - B40, amortizacijski načrt za kredit [redacted] z dne [redacted] - B41, graf gibanja tečaja EUR/CHF za zadnjih 10 let - B44, Potrdilo o [redacted] z dne [redacted] - B48, Predlog za odobritev kredita z dne [redacted] 2007 - B49, Overjen prevod Okvirja 3, str. 11 in 35. točke na str. 16 dokumenta Switzerland: 2007Article IV Consultation - Staff Report - B50, tečajnica Banke Slovenije na dan 4.6.2015 (EUR/CHF = 1,055) - B52, tečajnica Banke Slovenije na dan 4.5.2018 (EUR/CHF = 1,950) - B53, dopis [redacted] izjava [redacted] - B55, tudi B61, izjava priče [redacted] - B56, tudi B62, e-sporočilo [redacted] z dne [redacted] 2018 - B57, pisna izjava [redacted] - B58, tudi B60, pisna izjava priče [redacted] z dopisoma z dne [redacted] 2006 in 19.12.2007 - B57, kreditna mapa tožnikov - B66, amortizacijski načrt z dne [redacted] 2013 - B67 ter zaslišalo tožnika kot stranki ter priče:

Sodišče je vpogledalo in prebralo tudi s strani tožnikov in toženke predložene članke, mnenja in sodbe ter sklepe, razen tistih, ki jih stranke niso predložile v prevodu v slovenski jezik. Sodišče je prebralo tudi sodno odločbo A282, predloženi članek iz leta 2019 in sodbo C-118/17.

5. Ni pa sodišče izvedlo vseh predlaganih dokazov. Prebralo ni izjave priče (v prvotnem predlogu toženke [redacted] 2018 [redacted]), saj toženka kljub podaljšanju roka za predložitev izjav [redacted] izjave ni predložila v roku, niti ni trdila, niti izkazala, da bi poskušala pridobiti izjavo oz. zakaj izjave ni uspela pridobiti v določenem ji roku, zato sodišče priče tudi ni zaslišalo. Poleg tega je tožena stranka navedeno pričo predlagala za zaslišanje o dejstvih, o katerih je predlagala zaslišanje tudi [redacted], katerega izjavo je predložila in ga je sodišče tudi zaslišalo. Njegovi izpovedi je sodišče tudi v celoti sledilo, zato zaključuje, da je zaslišanje [redacted] o istih dejstvih nepotrebno. Sodišče tudi ni prebralo izjave priče [redacted], saj tožnika nista niti navedla, še manj pa izkazala, zakaj nista dokaznega predloga z zaslišanjem navedene priče mogla predlagati prej in kakšen razlog je obstajal, da sta izjavo priče in predlog za njeno zaslišanje podala šele z vlogo z dne [redacted] 2019 [redacted]. Poleg tega zaslišanje priče o internih navodilih postopka trženja in odobravanja teh kreditov v drugi poslovalnici niti ni relevantno, saj to ne bi razjasnilo poslovanja pri konkretnem kreditodajalcu. O tem, kako je bil kredit predstavljen tožnikoma in s kakšnimi informacijami je pri tem razpolagala, je izpovedala referentka [redacted] ki je dejansko s tožnikoma o spornem poslu komunicirala. O vsebini komunikacije s strankami v tej konkretni poslovalnici so izpovedale tudi ostale priče, ki so prav tam tudi same najemale kredite. Toženka je predlagala tudi zaslišanje priče [redacted], a na poziv sodišča z dne [redacted] 2018 [redacted] z vlogo z dne [redacted] 2018 glede te priče ni podala nobenega pojasnila, niti ni predložila njene izjave, zato sodišče zaslišanja te priče ni izvedlo, o konkretnem komuniciranju tožnikov z banko (kreditodajalcem), pa je izpovedala referentka.
6. Toženka je na prvem naroku tudi nasprotovala predložitvi prevodov dokaznih listin, ker sta bili že pred tem stranki k temu pozvani, sodišče pa je tožnikoma dopustilo dodatni 30 dnevni rok za ta namen, saj je ocenilo, da takšen dodatni rok glede na zgodnjo fazo postopka in glede na dejstvo, da so prvemu naroku [redacted] 2018) sledili še trije, na katerih je bilo potrebno zaslišati še vse predlagane priče (zadnji narok je bil dne [redacted] 2019), ne bo dodatno zavlekel postopka. Predložen članek (A285) sodišče ni prebralo, saj sta tožnika ta članek predložila že prej (A134) in tega je sodišče prebralo.
7. Tožba je glede zahtevka na ugotovitev ničnosti kreditne pogodbe utemeljena.
8. V tej zadevi sta tožnika postavila glavni zahtevek na ugotovitev ničnosti pogodbe o hipotekarnem kreditu ter več podrednih zahtevkov z različnimi podlagami, v vseh primerih pa tudi ustrezne dajatvene zahtevke. Sodišče je presodilo, da je po podlagi utemeljen že primarni zahtevek na ničnost kreditne pogodbe. Ker pa sta tožnika postavila tudi več podrednih zahtevkov, ki vsak zase zahtevajo dodatno obravnavanje je smotrno najprej odločiti le o podlagi primarnega zahtevka, saj bo v primeru pravnomočnosti take odločitve potreba po obravnavanju ostalih

zahtevkov odpadla. Zaradi tega tudi trditev v zvezi z ostalimi podrednimi zahtevki sodišče ni obravnavalo in se je posledično v tej vmesni sodbi oprlo le na tiste dokaze, ki so relevantni za odločanje o vprašanju ničnosti posla oziroma se do ostalih izvedenih, a v nadaljevanju ne posebej obravnavanih dokazov, ni posebej opredeljevalo.

9. Med strankami ni spora glede vsebine sklenjenega posla ter tudi ne glede kasneje sklenjenega aneksa k pogodbi: tožnik kot kreditojemalec in tožnica kot porok in plačnik, vsak od njiju pa tudi kot zastavitelj, sta [REDACTED] s toženko kot kreditodajalko sklenila Pogodbo o potrošniškem hipotekarnem kreditu v obliki notarskega zapisa (v nadaljevanju: Pogodba). Pogodba (A3) določa, da tožnik prejme stanovanjski kredit v evrski protivrednosti [REDACTED] CHF, kar je na dan [REDACTED] znašalo [REDACTED] EUR. Kredit se bo evidenčno vodil v CHF. Osnova za vračilo bo evrska protivrednost švicarskih frankov po tečaju na dan plačila. Obrestna mera je 6 mesečni CHF LIBOR + 1,3% z linearnim načinom obrestovanja. Kredit bo odplačan v 300 mesečnih anuitetah, pri čemer prva zapade v plačilo [REDACTED] 2007, zadnja pa [REDACTED] 2032. Dne [REDACTED] 2013 so stranke z aneksom (A8) spremenile [REDACTED] člen pogodbe tako, da so dogovorile plačilo v [REDACTED] anuitetah po [REDACTED] CHF do [REDACTED] 2027.
10. Tožnika sta ničnost tako sklenjenega posla utemeljevala na več podlagah. Med drugim sta trdila, da toženka z valutno klavzulo ni zasledovala zakonsko dopustnega cilja ohranjanja enake vrednosti dajatev v času sklepanja pogodbe in v času vračila anuitet, temveč je zasledovala cilj dodatnega zaslužka v primerjavi z evrskim kreditom. Kavza kredita v tuji valuti je bila torej gola kalkulacija oz. želja banke po dodatnem dobičku, ne pa zaščita kredita oz. valorizacija. Kredit ima zato nedovoljeno profitno kavzo, ne pa zaščitne. Toženka je nasprotno menila, da so se stranke dogovorile za dve enakovredni izpolnitvi, pri čemer so v kavzo sprejele tudi valutno in obrestno tveganje.
11. OZ v 372. členu določa, da se pogodbeni stranki lahko dogovorita, da se višina dolžnikove denarne obveznosti določi glede na spremembe cen za blago in storitve, izraženih z indeksom cen, ki ga ugotavlja pooblaščen organizacija (indeksna klavzula), ali glede na gibanje tečaja tuje valute (valutna klavzula), ali glede na spremembe drugih cen, če ni takšen dogovor v nasprotju z zakonom. Drži torej, da je valutna klavzula namenjena ohranjanju enake vrednosti dajatev v času nastanka obveznosti in ob vračilu, vendar lahko stranki v skladu z načelom pogodbene svobode prosto določita, na katero merilo bosta to presojo vezali. Kot je o tem že večkrat pojasnilo Vrhovno sodišče (sklep II Ips 201/2017, sodba II Ips 197/2018) zato kreditni posli v tuji valuti ali tisti vezani na valutno klavzulo, niso prepovedani oziroma nedopustni. Kolikor pa je temu tako, tožnika ne moreta uspeti z navedbami, da je pogodba z valutno klavzulo kot taka nična že zato, ker je bila sklenjena v nasprotju s prisilnimi predpisi. Drugo vprašanje pa je, ali je

toženka, upošteva sodno prakso Sodišča Evropske unije (v nadaljevanju SEU), pravilno in v celoti izpolnila svojo pojasnilno dolžnost močnejše stranke v pogodbenem razmerju in nadalje, ali je pri sklepanju pogodbe ravnala pošteno in razkrila vse relevantne informacije, s katerimi je razpolagala ter ali ni morebiti šla v sklenitev takšne pogodbe z zavedanjem, kako se bo tečaj EUR/CHF v bodoče gibal. V tem okviru ne gre več za vprašanje dopustnosti valutne klavzule kot take, temveč za vprašanje (ne)poštenega ravnanja enega od pogodbenih partnerjev, kar bo obravnavano v nadaljevanju.

12. **Pravno podlago** za presojo spornega razmerja predstavlja ZVPot, ZpotK, posredno, kot razlagalno orodje domače zakonodaje pa tudi Direktiva 93/13/EGS o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah (v nadaljevanju Direktiva), za implementacijo katere je bil sprejet ZVPot. Pravno podlago v tej zadevi pa predstavljajo tudi sodbe SEU, ki se tičejo razlage evropskega potrošniškega prava. V tej zadevi je vsebinsko najpomembnejša sodba št. C-186/16 z dne 20.9.2017 (Andriuc), ki je na bistveno podobnem primeru posojila, vezanega na tujo valuto natančno razdelala kriterije, ob katerih so tovrstne pogodbe nične. Vse navedene podlage ter njihovo medsebojno vplivanje je natančno in pregledno razdelalo VS RS v sklepu II Ips 201/2017, ki ga sodišče v nadaljevanju povzema.
13. V času sklepanja sporne pogodbe (██████████ 2007) je veljavni ZpotK določal le, da mora pogodba z valutno klavzulo, kjer je obračun vezan na uporabo tuje valute, vsebovati navedbo tuje valute in vrsto tečaja, po katerem se izračunava vrednost v domači valuti. Šele kasneje (po 19.12.2007) je bila dodana zahteva, da mora pogodba vsebovati tudi opozorilo, da se ob spremembi tečaja lahko spremenijo tudi zneski posameznih plačil (7. člen). V smislu vsebine pojasnilne dolžnosti banke ni vseboval posebnih zahtev, določal je le, da mora biti pogodba sestavljena v enostavnem in razumljivem besedilu, da mora banka pred sklenitvijo pogodbe seznaniti potrošnika z vsemi pogoji kreditne pogodbe. Urejal je tudi obvezno vsebino oglasov in ponudb, ki so morali vsebovati efektivno obrestno mero ter reprezentativen in razumljiv primer izračuna skupnih stroškov kredita. Poleg tega je bilo obvezno tudi opozorilo, da se efektivna obrestna mera lahko spremeni, če se spremenijo podatki za njen izračun, sicer se oglaševanje in ponujanje kreditov šteje za zavajajoče in nasprotuje dobrim poslovnim običajem.
14. Zahteve ZpotK glede pojasnilne dolžnosti banke so bile torej v času sklepanja pogodbe relativno skope in banki izrecno niso nalagale niti podaje opozorila o tem, da se lahko ob spremembi tečaja spremeni tudi višina anuitet. Vendar pa ravnanja bank pri sklepanju takšnih pogodb ni urejal le ta predpis, temveč je njena obveznost informiranja kreditorejmalca kot šibkejše stranke izvirala tudi že iz spoštovanja načela vestnosti in poštenja ter na tej podlagi temelječe zahteve po skrbi ne le za lastne poslovne interese, temveč tudi za interese nasprotne (šibkejše) stranke ter s prepovedjo nepoštenih pogodbenih pogojev. Te kriterije pa je

natančneje razdelal ZVPot, ki je v 22. členu določal, da morajo biti pogodbeni pogoji jasni in razumljivi. V primeru nejasnosti ni predvidena sankcija ničnosti, temveč se nejasna določila razlagajo v korist potrošnika. Sankcija ničnosti pa je predpisana za pogoje, ki bi bili do potrošnika nepošteni (23. člen ZVPot). Za nepošteno se štejejo tisti pogoji, ki v škodo potrošnika povzročijo znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank; ki povzročijo, da je izpolnitev pogodbe neutemeljeno v škodo potrošnika; ki povzročijo, da je izpolnitev pogodbe znatno drugačna od tistega, kar je potrošnik utemeljeno pričakoval ali ki nasprotujejo načelu vestnosti in poštenja. Te določbe ZVPot pomenijo implementacijo Direktive, ki določa, da je presoja nepoštenosti pogodbenih pogojev mogoča le pri splošnih pogojih, ki jih enostransko določi ponudnik, medtem ko je glavni predmet pogodbe, ki je med strankama posamično dogovorjen, iz presoje nepoštenosti izrecno izvzet, če je zapisan v jasnem in razumljivem jeziku (drugi odstavek 4. člena Direktive). Bistveni del dogovora je torej privilegiran, saj izhaja neposredno iz pogodbene svobode strank. Po prevladujočem stališču SEU ni organ, ki bi presojal, ali je stranka sklenila dobro kupčijo oziroma ali je izposlovala primerno ceno. Kot poudarja SEU v sodbi C-143/13 z dne 26.2.2015, je razlog za izključitev iz presoje nepoštenosti, da „ni nobene preglednice ali pravnega merila, ki bi zagotavljal okvir ali smernice za nadzor nad to ustreznostjo.“

15. V zadevi Andriuc je SEU jasno navedlo, da je dogovor o valuti vračila zagotovo bistveni element kreditne pogodbe v tuji valuti, gre torej za glavni predmet pogodbe. Ker po drugi strani ZVPot izrecno ne določa, ali je mogoča presoja nepoštenosti glavnega predmeta pogodbe, besedilo 23. člena ZVPot pa bi lahko nakazovalo, da je po slovenskem pravu vselej mogoča presoja nepoštenosti glavnega predmeta pogodbe, saj ta iz presoje ni izrecno izvzet (kot v besedilu Direktive). Vendar je po stališču VS RS takšna razlaga te določbe ZVPot preširoka in nesmiselna. Naknadna presoja poštenosti glavnega predmeta pogodbe bi namreč močno posegla v pogodbeno avtonomijo strank, saj je glavni predmet pogodbe ravno tisto, kar sta imeli stranki ob sklenitvi pogodbe pred očmi in o tem izrecno soglašali. Če bi zakonodajalec želel, da je po sklenitvi pogodbe vselej mogoče uveljavljati nepoštenost glavnega predmeta pogodbe, bi moral to izrecno določiti. Poleg tega je treba nacionalno zakonodajo razlagati v skladu s cilji in duhom Direktive (t.i. načelo lojalne razlage). Tako je pravilnejša razlaga, da je presoja nepoštenosti glavnega predmeta pogodbe mogoča le, če je bil določen nejasno (kakor to ureja Direktiva). V nasprotnem primeru (tj. če je določilo o glavnem predmetu pogodbe jasno) pa je odločilno, da je stranka z vsebino pogodbe soglašala, zato se na nepoštenost posamičnih dogovorov ne more sklicevati.
16. Predpostavka za presojo nepoštenosti glavnega predmeta pogodbe je torej ugotovitev, da je bil določen nejasno. SEU je zadevi Andriuc vsebinsko

zapolnilo pojem nejasnega pogodbenega pogoja. Presojalo je, kdaj je izpolnjena zahteva po transparentnosti, prav v zvezi z dogovorom o vračilu kredita v tuji valuti. Poudarilo je, da je zahtevo po jasnem in razumljivem oblikovanju pogodbenih pogojev treba razlagati široko, saj sistem varstva potrošnikov temelji ravno na ugotovitvi, da je potrošnik v razmerju do ponudnika v podrejenem položaju, kar velja zlasti glede ravni obveščenosti. Zahteve po transparentnosti pogodbenih pogojev tako ni mogoče zožiti na njihovo formalno in slovnično razumljivost, temveč morajo finančne ustanove posojilojemalcem posredovati vse informacije, ki jih ti potrebujejo za sprejem poučenih in preudarnih odločitev. To pomeni, da lahko potrošnik pogoj, da mora posojilo vrniti v tuji valuti, razume tako formalno in slovnično kot tudi glede njegovega dejanskega obsega, tako da je povprečni potrošnik, ki je normalno obveščen, razumno pozoren in preudaren, lahko ne le seznanjen z možnostjo zvišanja ali znižanja vrednosti tuje valute, temveč tudi zmožen oceniti potencialno znatne ekonomske posledice takega pogoja za njegove finančne obveznosti. Ali je bil pravilno poučen o vseh elementih, ki bi lahko vplivali na obseg njegove obveznosti, in je tako lahko ocenil skupne stroške svojega kredita, se presoja ob upoštevanju vseh okoliščin v posamičnem primeru, ki vključujejo oglase in informacije, ki so bile potrošniku posredovane v okviru pogajanj. Opozorilo je tudi na priporočilo Evropskega odbora za sistemska tveganja CERS/2011/1 z dne 21. 9. 2011, da bi morale banke potrošnike obvestiti vsaj o tem, kako bi na obroke za odplačilo posojila vplivala zelo velika depreciacija zakonitega plačilnega sredstva države članice, kjer ima posojilojemalec stalno prebivališče, in povečanje tujih obrestnih mer. Sklenilo je, da bi moral biti torej posojilojemalec jasno obveščen, da prevzema valutno tveganje, ki ga bo ob devalvaciji valute, v kateri prejema dohodke, morda težko nosil, ter da bi morala banka navesti mogoče spremembe menjalnih tečajev in tveganja v zvezi s sklenitvijo posojila v tuji valuti, predvsem če posojilojemalec dohodkov ne prejema v tuji valuti.

17. Šele če bi se izkazalo, da banka potrošniku ni dala ustreznih pojasnil in tako pogodbene določbe ni moč šteti za jasno in razumljivo, je mogoča tudi presoja nepoštenosti glavnega predmeta pogodbe.
18. Na tem mestu sodišče pojasnjuje, da se je pri presoji oprlo le na zgoraj navedene predpise in njihovo razlago, kot jo je podalo SEU v sodbi Andriuc ter na stališča VS RS, zaobjeta v zgoraj citiranih odločbah, ki to razlago vsebinsko povzemajo in dodatno razčlenjujejo v povezavi z domačim pravom. Razlaga prava, kot jo podaja SEU, je namreč zavezujoča z učinkom za nazaj (tako VS RS v sodbi II Ips 201/2017), torej tudi na razmerja, ki so nastala pred izdajo določene odločitve SEU. Ker torej sodišče ocenjuje, da je le tam zaobjeta pravilna razlaga relevantnega prava v tej zadevi, se ni še posebej izrekalo o argumentaciji prava v vseh ostalih judikatih oziroma odločbah domačih in tujih odločevalcev, ki sta jih predložili obe stranki.

19. **Glede pojasnilne dolžnosti:** Z uporabo valutne klavzule postane obveznost posojilojemalca odvisna od gibanja tečaja tuje valute in gre v tem delu za tvegano - aleatorno pogodbo. Ker je torej takšna kreditna pogodba tvegana pogodba, ki za posojilojemalca lahko pomeni tudi bistveno povečanje višine bodočih obrokov vračila, mora biti pojasnilna obveznost banke kot močnejšega pogodbenega partnerja v smislu znanja, virov in informiranosti, izpolnjena v največji možni meri. Kreditojemalec namreč vstopa v zanj potencialno zelo tvegan posel, saj se lahko ob spremembi tečaja tuje valute zgodi, da bo njegova bodoča obveznost bistveno drugačna (višja), kot je kazalo glede na razmere ob sklenitvi pogodbe. Kreditni posel v tuji valuti ali z valutno klavzulo torej res ni nedopusten sam po sebi, a je njegova veljavnost bistveno odvisna od poštenega ravnanja banke, ki mora kreditojemalca kot šibkejšo stranko v razmerju, o vseh bistvenih okoliščinah takšnega tveganega posla tako dobro informirati, da bo mogoč zaključek, da se je za takšen tvegan posel odločil ob polnem zavedanju narave in obsega tveganja, kateremu se na ta način izpostavlja. To je še toliko bolj pomembno v primeru hipotekarnih kreditov, ki jih fizične osebe večinoma najemajo za rešitev lastnega stanovanjskega problema (tako je bilo tudi v tem primeru) in kjer zato praviloma nimajo namena špekulirati z gibanjem tečaja tuje valute.
20. Drugače povedano, v obravnavanem pogodbenem razmerju je banka tista, ki razpolaga z večino relevantnih informacij glede ponujenega produkta oziroma je v položaju, ko si te informacije bistveno lažje kot nasprotna stranka pridobi, jih s svojimi strokovnimi službami analizira in na tej podlagi tudi načrtuje svoje poslovne odločitve. Zaradi te informacijske asimetrije je banka skladno z načelom vestnosti in poštenja dolžna kreditojemalca celovito informirati o vseh bistvenih lastnostih produkta, ki ga trži in mu razkriti tudi vse ostale relevantne informacije, s katerimi sama razpolaga in ki bi lahko vplivale na njegov pravni položaj ter mu tako omogočiti odločitev o poslu, ki bo temeljila na približno enakem poznavanju bistvenih okoliščin posla, kot jih ima tudi sama. Le na ta način je v takih razmerah mogoče zagotoviti, da bo kreditojemalčeva poslovna volja pristna oz. bo temeljila na zavestni odločitvi za prevzem tveganja, kakršno je tudi valutno tveganje pri kreditih, vezanih na gibanje tuje valute.
21. Izkazano je, da sta tožnika pred sklenitvijo Pogodbe podpisala Izjavo kreditojemalca z dne [redacted] 2007 (A29), ki jo je pripravila toženka. Tožnika sta trdila, da jima je toženka to izjavo podtaknila ob podpisovanju vseh ostalih številnih listin ob sklepanju posla, saj se je nista spomnila. Nadalje sta trdila, da tudi sicer nista dobila nobenih bistvenih informacij o valutnem tveganju, pač pa le to, da je CHF trdna valuta, da gre zato pričakovati le manjša odstopanja v zneskih anuitet in da je kredit zato varen. V samo pogodbo pa ni bilo vključeno nobeno opozorilo o valutnem tveganju.
22. Iz Izjave je razvidno, da sta tam tožnika pisno potrdila, da ju je toženka seznanila s

tveganjem spremembe referenčne obrestne mere (OM) in s tveganjem spremembe valutnega tečaja. Tam je opisano valutno tveganje kot tveganje spremembe vrednosti CHF v primerjavi z EUR ter da se anuiteta kredita v primeru rasti CHF zviša, v primeru padanja pa zniža. Pojasnjeno je še, kje je mogoče spremljati gibanje tečaja. S podpisom izjave sta tožnika potrdila, da sta prejela vse potrebne informacije o kreditu z valutno klavzulo ter da prevzemata tveganje, da se bodo lahko mesečne anuitete v prihodnosti višale ali nižale. Na tej podlagi sodišče zaključuje, da sta bila tožnika v obsegu informacij iz Izjave zagotovo še pravočasno seznanjena in jima ne verjame, da jima je toženka to Izjavo v podpis podtaknila, skupaj z ostalimi listinami ob sklepanju pogodbe. Vendarle sta tožnika pravnik, ki sta v času sklepanja pogodbe delala v in jima je zato moralo biti jasno, da je potrebno vse listine pred podpisovanjem natančno prebrati. Toliko bolj v primeru najemanja tako visokega zneska za rešitev lastnega stanovanjskega problema.

23. Toženka je trdila, da je tožnika ustrezno informirala, saj jima je pred podpisom pogodbe razložila obrestno in valutno tveganje, zanikala je, da bi jima dajala kakršnakoli zagotovila o trdnosti valute oziroma stabilnosti tečaje CHF/EUR. Navajala je, da bi jima morale biti ekonomske posledice posla jasne že na podlagi pogodbenih določil in opozorila iz Izjave, saj je tam nedvoumno navedeno, da bo anuiteta v primeru zvišanja vrednosti CHF višja. Gre za osnovno linearno logiko valutne klavzule, ki jo je sposoben razumeti vsak povprečen potrošnik. Tožnikoma ni podajala nobenih zagotovil o prihodnjem gibanju tečaja in potrdila, da glede gibanja tečaja v bodoče tožnikoma ni predočila nobenih hipotetičnih izračunov, tudi ne glede spremembe anuitete v odvisnosti od spremembe tečaja v to ali ono smer.
24. Iz toženkinih navedb izhaja, da je smatrala svojo pojasnilno dolžnost za opravljeno že na podlagi in v obsegu določb Pogodbe ter Izjave, saj je po njeni oceni valutna klavzula že sama po sebi enostavno razumljiva tudi povprečnemu potrošniku, ki je že samo na tej podlagi sposoben razumeti vse dimenzije soodvisnosti med gibanjem tečaja in višino svoje obveznosti v domači valuti. Toženka torej niti ne zatrjuje, da bi tožnikoma poleg tega, kar je o vplivu sprememb tečaja na njuno obveznost navedeno v Izjavi in Pogodbi, še kaj dodatnega v smislu zgoraj zapisanega razlagala. Ne zatrjuje torej, da bi tožnikoma predstavila mogoče spremembe menjalnih tečajev in tveganja v zvezi s sklenitvijo posojila v tuji valuti in tudi ne, da bi jima predstavila, kakšen bi bil vpliv zelo velike deprecijacije evra konkretno na njune obveznosti (kar kot minimalen nivo informiranja izpostavlja SEU v sodbi Andriciuc, tč. 49 obrazložitve).
25. Enako izhaja tudi iz izpovedi s katero sta tožnika (poleg direktorja podružnice komunikirala ob sklepanju Pogodbe. Pojasnila je, da sta tožnika spraševala o spremembah anuitet glede na gibanje tečaja in ona jima je

o tem povedala, da če se tečaj spremeni, se spremeni tudi anuiteta, bodisi navzgor, bodisi navzdol. Na vprašanja o spremembah tečaja jima je povedala, da se bo spreminjal, kdaj pa ne more nihče vedeti. Sicer pa je še povedala, da vsem strankam povedo, da je možnost spremembe tečaja, kdaj in koliko pa ni mogoče povedati. Priča torej v vsebinskem smislu potrjuje trditve toženke o obsegu pojasnil glede valutnega tveganja: tudi v neposrednem stiku v poslovalnici toženke je ta ostala na ravni splošnih pojasnil o povezavi med gibanjem tečaja in kreditnimi obveznostmi ter o tem, da je vprašanje časa in obsega teh sprememb nenapovedljivo. Da bi toženka tožnikoma predstavila kakšne konkretne podatke glede njune obveznosti v primeru večjih nihanj tečaja oziroma za primer zelo velike deprecije evra, tudi priča ni izpovedovala. Izrecno je povedala, da tožnikov ni seznanjala z možnostjo, da se v primeru padca tečaja po sklenjeni pogodbi, glavnica kredita v EUR kljub plačanim anuitetam ne bo zmanjševala in tudi ne, da bi ju seznanila, da kredit v primeru padca tečaja morebiti ne bo več ugoden. Prav tako ni izpovedovala, da bi tožnikoma pojasnila, kako bi zelo velik padec tečaja EUR vplival na anuitete in glavnico oziroma se ni spomnila, da bi v tem smislu za tožnika izdelovali kakšen informativni izračun. Pove še, da tudi sicer tovrstnih izračunov niso delali za vse stranke, temveč le za tiste, ki so za to izrecno zaprosile. Na tej podlagi je mogoč zaključek, da je imela toženka nedvomno na razpolago tehnična sredstva, da bi lahko strankam brez večjih težav predstavila različne alternativne izračune kreditne njune obveznosti, izražene v EUR, za primer sprememb OM ali tečaja, pa tega razen v primeru izrecnih zahtev strank ni počela. O tem pa se je VS RS v sklepu II Ips 201/2017 že izreklo, da pojasnilna dolžnost banke ne more biti odvisna od izraženega interesa strank, ampak bi morala banka za celovito informiranje poskrbeti ne glede na to, ali stranke izrecno zahtevajo takšna pojasnila ali ne. Po drugi strani iz letnih poročil toženke izhaja, da je sama zase podobne simulacije izvajala. V letnem poročilu za leto 2006 npr. piše, da se z izvajanjem scenarijev in simulacij ocenjujejo možni vplivi spremembe tržnih obrestnih mer na obrestne prihodke banke. Tudi priča [REDACTED] pove, da takšne simulacije za banko ni težko izdelati in da ne gre za kakšne kompleksne izračune.

26. tudi pove, da ni bila seznanjena s primeri najemanja kreditov v tujih valutah iz zgodovine, prav tako tudi ne s kakšnimi analizami svetovnih finančnih ustanov glede lastnosti valute CHF, kar pomeni, da tudi teh informacij tožnika z njene strani nista dobila (toženka sicer tega niti ni trdila). Predstavitev preteklih primerov tovrstnih kreditov oziroma gibanja tečaja skozi daljše obdobje in vpliva le tega na višino kreditne obveznosti v domačem denarju, kakor tudi predstavitev določenih bistvenih značilnosti valute CHF (npr. o tem, da je to valuta varnega pristana, kar lahko vpliva na njeno vrednost, kot izpove priča [REDACTED]) in ugotovitev Banke Slovenije (v nadaljevanju BS) in drugih finančnih ustanov, na kakšni ravni se je v razmerju do EUR nahajal CHF oziroma da je bil v času

sklepanja pogodbe podcenjen ter prognoz teh institucij glede bodočega gibanja tečaja, je zagotovo mogoče smatrati kot potreben del predstavitve takšnega produkta, saj lahko pomembno prispevajo k celovitemu zavedanju kreditojemalca, kakšnim tveganjem se s tovrstnim kreditom izpostavlja, oziroma njegovi predstavi, kako bi sprememba tečaja lahko tudi bistveno vplivala na njegove obveznosti v domači valuti. Očitno pa toženka s temi informacijami priče ni opremila, čeprav je z njimi bodisi razpolagala, bodisi bi si jih kot banka z lahkoto pribavila. Toženka nenazadnje tožnikov tudi ni seznanila z informacijami, kot izhajajo iz zgibanke avstrijskih regulatorjev bančnega in finančnega trga (A 55), kjer so značilnosti in tveganja tujevalutnih kreditov zelo nazorno prikazana (kar vse bo natančneje obravnavano v nadaljevanju pri presoji dobrovernosti toženkininega ravnanja).

27. Ob tem sicer ni mogoče oporekati argumentu toženke, da je vsakemu povprečnemu potrošniku lahko tudi na podlagi tako podanih pojasnil jasno dejstvo, da bo nihanje tečaja tuje valute neizogibno vplivalo na višino njegove obveznosti v domači valuti. Vendar pa toženka zmotno meni, da je to dovolj za zaključek, da se je potrošnik tudi dejansko zavedal vseh potencialnih vplivov spremembe tečaja tako na višino anuitet, kot tudi na višino dolgovane glavnice, izražene v domačem denarju. Dikcija iz Izjave je sicer jezikovno jasna, ampak sta bila z njo tožnika le na splošni ravni izrecno opozorjena na možnost sprememb tečaja in na dejstvo, da bo to vplivalo na višino njune anuitete. Glede na izpoved [REDACTED] kaj več od tega tudi v osebni stiku s toženko nista izvedela. Skladno s sodno prakso SEU pa to ne zadostuje za sprejem preudarne in informirane odločitve, saj se zahteva po jasnem in razumljivem oblikovanju pogodbenih pogojev razlaga široko, zlasti glede vprašanja ravni obveščeniosti. Toženka kot močnejša stranka v razmerju je glede na sodno prakso SEU (točke 49 do 51 sodbe Andriuc) zato imela dolžnost, da bi tožnikoma pojasnila ne le povezavo med gibanjem tečaja in njuno obveznostjo na načelni ravni, ki je kot rečeno razumljiva vsakomur, temveč tudi na konkretni ravni, bodisi s predočenjem zneska njune evrske obveznosti za primer hipotetične bistvene spremembe tečaja, bodisi na kakšen drugačen primerljiv način (npr. s prikazom zgodovinskih primerov kreditov, kot izhajajo iz spodaj obravnavanih zgibanek na A33 in A55) v vsakem primeru pa tako, da bi si tožnika tudi kvantitativno, v dejanskih zneskih, lahko predstavljala posledice take spremembe na njuno obveznost, tako glede višine anuitet, kot glede višine glavnice v domači valuti. Le na ta način bi bila primerno izpolnjena zahteva SEU iz sodbe Andriuc, da ni dovolj le seznanitev kreditojemalca z možnostjo zvišanja ali znižanja tečaja (kar je toženka izpolnila), temveč mora biti kreditojemalec „zmožen tudi oceniti potencialno znatne ekonomske posledice takega pogoja za njegove finančne obveznosti“ in da bi morala banka v ta namen navesti mogoče spremembe menjalnih tečajev in tveganja, ki za najemnika kredita v tuji valuti iz tega izhajajo (česar toženka ni

izpolnila, na njej pa je dokazno breme izkazovanja pravilne izpolnitve pojasnilne dolžnosti - glej 32. točko sklepa VS RS II Ips 201/2017). Kot rečeno, toženka niti ni trdila, še manj pa zato dokazala, da bi njena pojasnila segala tako daleč. Prav nasprotno in v izrecnem nasprotju z zgoraj povzetimi stališči SEU pravi, da „nikakor zahteva po jasnosti in razumljivosti ne zajema zahteve po pojasnjevanju daljnosežnih ekonomskih posledic posameznih pogodbenih določb, upošteva je specifično osebnega (finančnega) položaja posameznega potrošnika“. Očitno je torej toženka obseg svoje pojasnilne dolžnosti razumela bistveno preozko in je zato ni izpolnila tako jasno in razumljivo, kot bi morala.

28. Priča [redacted] ob tem sicer izpove tudi, da strankam ni nikoli zagotavljala, da je kredit v CHF varen kredit ali da bi bil CHF trdna valuta, kakor tudi ne, da bi prepričevala tožnika, naj vzameta raje kredit v CHF kot v EUR. Njeni izpovedi v tem delu sodišče ni sledilo, saj je v nasprotju z ostalimi izvedenimi dokazi. Kako je toženka delovala pri trženju kreditov v CHF oziroma, kakšne informacije in na kakšen način je glede teh kreditov podajala, je mogoče sklepati iz intervjuja predstavnika toženke v časniku Finance z dne 15.3.2007 (A38), kjer ta najprej pove, da bi se sam zadolžil v švicarskih frankih in ne v evrih, pri čemer bi prevzel tudi tečajno tveganje, vendar takoj doda, da je CHF sorazmerno stabilna valuta glede na evro, s čimer po oceni sodišča jasno namiguje na sorazmerno nespremenljivost tečaja ter tako bistveno relativizira prejšnjo izpoved o prevzemu tečajnih tveganj oziroma o dejanskem pomenu tega tveganja. Informacija kot celota po oceni sodišča v očeh povprečnega kreditojemalca zato izgleda tako, kot da pri kreditih v CHF sicer obstaja določeno valutno tveganje, da pa je to minimalno, ker je CHF stabilna (trdna) valuta in se zato zanjo odločajo tudi bančniki ter je zato primerna za vsakogar (le tisti bolj konzervativni naj se odločijo za kredit v evrih). Če je toženka kredite v CHF oglaševala na takšen način v javnih medijih, potem so verodostojne tudi trditve in izpoved tožnikov, da je bilo podobno tudi pri osebnem stiku z ljudmi in da je bil tudi njima osebno kredit v CHF predstavljen kot varen, ker je nihanje tečaja minimalno, CHF pa je trdna valuta. Tudi ostale priče, kreditojemalci pri toženki [redacted], [redacted] so o tem izpovedovali smiselno enako, torej da jim je bila predstavljena valuta CHF kot trdna, možnost nihanj tečaja pa minimalna, pri čemer so tako povedali tudi tisti, ki se za tožbo zoper toženko niso odločili (npr. zakonca [redacted], smiselno tudi priča [redacted], ki izpove, da je kredit že odplačala in želi na zadevo pozabiti) in torej na njihovo izpoved ne vpliva interes za izid morebitne lastne pravde.
29. Posredno je na vsebino pojasnil mogoče sklepati tudi iz temeljne poslovne usmeritve toženke, ki je bila po podatkih v njenih poslovnih poročilih (npr. v poročilih za leti 2004 in 2005 - A 154, A 155), da bo intenzivno spodbujala rast dolgoročnih stanovanjskih kreditov z valutno klavzulo. V tej nameri je bila očitno uspešna, saj se v letnih poročilih za sledeča leta konstantno poroča o rasti

stanovanjskih kreditov in znotraj teh še posebej o tistih z valutno klavzulo. Če je torej banka želela intenzivno spodbujati rast tovrstnih posojil in to tudi uspešno počela, potem si je težko predstavljati, da bi kreditojemalcem podajala tako izčrpne in popolne podatke o vseh možnih tveganjih takšnega produkta, kot bi bilo z njene strani ustrezno in kot je smiselno izhajalo iz opozoril BS ter izrecno iz objav avstrijskih bančnih regulatorjev (A66, A55), ki so v ta namen izdali zgibanko z minimalnim nivojem informacij, ki se za tako tvegan produkt - imenujejo ga špekulacijski posel z visokimi tveganji - zahtevajo (obširneje o kršitvi toženkine pojasnilne dolžnosti v zvezi s temi publikacijami glej v nadaljevanju obrazložitve). Jasno je namreč, da bi takšno celovito informiranje pri povprečnem kreditojemalcu dolgoročnega stanovanjskega kredita vzbudilo resne pomisleke o varnosti in smiselnosti najetja kredita zaradi visokih valutnih in obrestnih rizikov, ki bi se jim na ta način izpostavil - prav resnejši premislek strank je bil nenazadnje cilj takšne zgibanke. Takšno informiranje zato ne bi intenzivno spodbujalo tovrstnega kreditiranja, ampak bi prav nasprotno kreditojemalce prej odvrčalo od sklepanja pogodb z valutno klavzulo. Kako je toženka v zasledovanju izpolnitve poslovnega cilja „intenzivnega spodbujanja rasti dolgoročnih stanovanjskih kreditov z valutno klavzulo“, le te predstavljala javnosti, je razvidno iz sporočila za javnost na A 105, kjer so jasno izpostavljene vse trenutne prednosti takšnega kredita, da je torej ta cenejši in pričakovanje, da bodo te trajale tudi v bodoče, praktično nič pa ni pojasnjeno o visokih tveganjih, ki jih takšen produkt nosi s seboj. Tako toženka primerja kredit z valutno klavzulo s tolarskim in plastično prikazuje, kakšen je prihranek pri kreditu z valutno klavzulo (za manjši avto), po drugi strani pa na podobno plastičen način ne prikaže tudi valutnega tveganja, ki sploh nikjer ni omenjeno. Tudi na tej podlagi je torej mogoče sklepati o vsebini pojasnil pri neposrednem stiku s strankami - ker se sodeč po njenih letnih poročilih temeljna usmeritev toženke v kredite z valutno klavzulo tudi do leta 2007 ni spremenila, je logično sklepati, da je te kredite še tedaj tudi na podoben način promovirala.

30. Poleg tega je SEU v sodbi Andriuc tudi poudarilo, da pravilno opravljena pojasnilna dolžnost ne zajema le ustrezne predstavitve, kako deluje mehanizem valutne klavzule, temveč, kadar je to potrebno, tudi predstavitev povezave med tem mehanizmom in mehanizmom, določenim z drugimi pogoji, vse s ciljem, da potrošnik celovito razume ekonomske posledice takšne pogodbe. Tožnika sta najela stanovanjski hipotekarni kredit s 25 letno odplačilno dobo, ki bo odplačan v 299 enakih anuitetah (pri zadnji, 300 anuiteti, pa se izvede še poračun vseh ostalih obveznosti). Pri tem je iz amortizacijskih načrtov v spisu (npr. na B67) razvidno, da je v anuiteti na začetku odplačilne dobe bistveno večji delež obresti kot pa glavnice, nato pa se s potekom časa delež vsakokrat odplačane glavnice počasi večja na račun deleža odplačanih obresti. Tožnika sta trdila, da amortizacijskega načrta ob sklepanju pogodbe nista prejela in tudi iz kreditne mape (B66) ni

razvidno, da bi ga. Ker se po drugi strani amortizacijski načrt ob spremembi pogodbe leta 2013 v kreditni mapi nahaja, je logično sklepati, da bi se tam nahajal tudi načrt ob sklenitvi pogodbe, če bi bil takrat dejansko narejen in izročen tožnikoma. Tudi [REDACTED] je povedala, da se amortizacijski načrt stranki izroči ob podpisu pogodbe in takrat tudi vloži v kreditno mapo, zato dejstvo, da v primeru tožnikov načrta v mapi ni kaže na to, da res ni bil del pogodbene dokumentacije in jima dejansko ni bil izročen. Ker toženka ob tem niti ne trdi, da bi tožnikoma predstavila, kako bi na njuno obveznost vplivala bistvena deprecijacija domače valute (kar je okoliščina, ki jo kot ključno glede pogoja pravilno izpolnjene pojasnilne dolžnosti SEU ponovi tudi v sodbi C-51/17 z dne 20.9.2018), potem je jasno, da jima tudi ni mogla predstaviti, kako bi taka sprememba vplivala ne le na višino vsake anuitete, temveč tudi na višino preostale glavnice ob opisani sestavi anuitet. Toženka o tem sicer pravilno navaja, da je anuitetni način odplačevanja vedno enak, bodisi da gre za kredit v EUR ali v CHF in tudi, da je znesek anuitete vedno enak (v valuti CHF). Vendar ob tem zanemari temeljni poudarek iz sodb SEU, da je potrebno potrošnikom razumljivo predstaviti predvsem dejstvo, kako bi znatna sprememba v tečaju vplivala na njihove obveznosti v domači valuti. V tem kontekstu pa ni več nepomembno, v kolikšnem delu je pri posamezni anuiteti odplačana glavnica, saj je od tega neposredno odvisna višina preostanka kredita v evrski protivrednosti. Ta okoliščina pa je neposredno povezana tudi z vprašanjem dejanske učinkovitosti zavarovanja položaja tožnikov v primeru odločitve za konverzijo kredita v evrskega po 10. členu Pogodbe. Prav to možnost je namreč glede na njen oglas (A40) toženka tržila kot posebno ugodnost, češ da gre za kredit z minimalnim valutnim tveganjem. Prepričljive so zato trditve tožnikov, da jima je bila ta možnost na smiselno enak način predstavljena tudi neposredno s strani toženke. Kolikšen delež glavnice in v kakšnih rokih bi bil skladno z amortizacijskim načrtom odplačan, je zato v scenariju bistvene deprecijacije domače valute ključnega pomena, saj bo prav neplačani del glavnice v CHF v primeru konverzije pomenil novo višino obveznosti v EUR. Ali drugače, če je toženka tržila tu obravnavani produkt kot večvalutni kredit z minimalnim valutnim tveganjem zaradi možnosti konverzije, tedaj bi morala te pojme vsakemu kreditorejmalcu tudi konkretno pojasniti na podoben način, kot zgoraj opisano: torej vsebinsko zapolniti s predstavitevijo konkretnih scenarijev konverzije pri večji spremembi tečaja in preostanku neodplačane glavnice v domači valuti v določeni časovni točki in s tem stranki nedvoumno predstaviti znesek glavnice v domači valuti, ki jo bo še bremenil v primeru odločitve za konverzijo. Sploh upošteva dejstvo, da se bodo stranke tudi praviloma začele spraševati o smiselnosti konverzije šele po tem, ko bo do kakšne pomembnejše spremembe tečaja (deprecijacije domače valute) že

prišlo. V nasprotnem primeru je takšna predstavitev instituta konverzije zavajajoča, saj pri kreditojemalcu vzbudi lažen občutek, da ga že možnost konverzije sama po sebi varuje pred tečajnimi tveganji (tudi o konverziji več v nadaljevanju obrazložitve).

31. Toženka se je glede izpolnjene pojasnilne dolžnosti sklicevala tudi na opozorila, ki jih je tožnikoma ob sklepanju pogodbe v obliki notarskega zapisa podala notarka. Vendar v notarskem zapisu [redacted] med opozorili notarja ni nobenega, ki bi se nanašalo na vprašanje valutnega tveganja in tudi sicer toženka ni z ničemer izkazala, kakšna opozorila sta tožnika od notarke dejansko dobila oziroma, da so bila ta opozorila vsebinsko takšna, da bi zadostila standardu primerne pojasnilne dolžnosti, kot je opisan zgoraj.
32. Toženka se je pri vprašanju obsega informiranja sklicevala tudi na izobrazbo tožnikov, zaradi česar naj bi nivo informiranja ne bil potreben v večjem obsegu od podanega, saj sta lahko tožnika kot [redacted] že na tej podlagi razumela celotno razsežnost vseh tveganj, ki jih kredit v CHF zanju pomeni. Ta argument ni utemeljen. SEU je v podobni zadevi C-110/14 z dne 2.9.2015 pri razlagi Direktive 93/13 glede pojma „potrošnik“, na primeru H.O. Costea, romunskega odvetnika, ki se ukvarja predvsem s trgovinskim pravom in ki je kot fizična oseba sklenil kreditno pogodbo pri banki Volksbank, razsodilo, da je potrebno Direktivo razlagati tako, da ima lahko tudi takšna oseba pri sklepanju kreditne pogodbe status potrošnika. Pojem potrošnika je namreč v smislu člena 2b Direktive 93/13 objektivni in neodvisen od konkretnih znanj, ki jih lahko ima zadevna oseba, ali od informacij, s katerimi ta dejansko razpolaga (točka 21 obrazložitve). Tudi odvetnik je opredeljen kot potrošnik, če deluje za namene, ki so izven njegove poklicne dejavnosti (točka 25 obrazložitve). Odvetnik, ki s fizično ali pravno osebo, ki deluje v okviru svoje poklicne dejavnosti, sklene pogodbo, ki zlasti zato, ker ne spada v dejavnost njegove pisarne, ni povezana z izvajanjem poklica odvetnika, je namreč v razmerju do te osebe v podrejenem položaju glede pogajalske moči in ravni obveščenosti (točki 26 in 18 obrazložitve). Zato tudi če bi se štel, da ima odvetnik višjo raven strokovnega znanja, to ne bi omogočilo domnevati, da v razmerju do prodajalca ali ponudnika ni šibkejša stranka (točka 27 obrazložitve).
33. Stališče SEU je jasno: zgolj dejstvo takšne ali drugačne izobrazbe fizični osebi ne jemlje statusa potrošnika v smislu Direktive 93/13, zato mora biti uporaba te direktive oziroma nivo varstva potrošnika, ki ga določa, za vse primere enak. Takšno stališče je bilo oblikovano prav na primeru kreditojemalca odvetnika, zato je v tem konkretnem primeru nedvomno, da je neutemeljeno toženkino sklicevanje na izobrazbo in znanja tožnikov v smislu razbremenitve svojih obveznosti kot ponudnika po 2. členu Direktive. Toženka je bila zato dolžna tožnika informirati prav na tak način, kot bi to storila s komerkoli drugim, ne glede na njuno

izobrazbo. Glede na stališče SEU (točka 26 obrazložitve) bi drugače lahko bilo le v primeru, če bi toženka dokazala, da sta se tožnika v okviru opravljanja svoje dejavnosti ukvarjala prav z vprašanji deviznih tečajev in obvladovanja tveganj v zvezi s tečajnimi razlikami, česar pa ni niti zatrjevala, niti dokazovala. Za tožnika je sicer trdila še, da je študiral [redacted] na [redacted] univerzi, za tožnico pa, da je [redacted] s področja [redacted] in [redacted] se pri tem sklicevala na njuno [redacted] (B2, B3). Vendar je tožnik na zaslišanju pojasnil, da je tam študiral [redacted] in ne [redacted] tam se tudi ni izobraževal [redacted]. Tudi iz predstavitve (B2) ne izhaja, kaj je študiral oziroma, da bi v [redacted] študiral [redacted] temveč le, da je študiral na [redacted]. Drugih dokazov v tej smeri toženka ni predložila. Predvsem pa tudi v vlogi za odobritev kredita (v kreditni mapi na B 66) tožnika nista navedla, da bi imela znanja iz [redacted] ali [redacted] temveč sta navedla, da sta [redacted] in kot taka ju je jemala tudi [redacted] saj je tako izpovedala na zaslišanju. Toženka se zato sedaj ne more uspešno sklicevati na dejstva o izobrazbi tožnikov ali na njuna ravnanja (avtorstvo članka v Pravni Praksi z dne 3.9.2015), za katera je očitno izvedela šele po sklenitvi Pogodbe in ki ji takrat še niso bila poznana. Predstavitvi tožnikov [redacted] namreč datirata v leto [redacted] kar izhaja iz izpisa teh predstavitev (B2, B3), članek pa je bil objavljen septembra [redacted] torej le malo po vložitvi tožbe v tej zadevi, ko je jasno, da sta bila tožnika [redacted] s to (lastno) problematiko že dobro seznanjena. Avtorstvo tega članka zato ne more dokazovati tožnikovega takšnega ali drugačnega poznavanja tu obravnavane tematike v času sklepanja Pogodbe.

34. Toženka se je sklicevala tudi na elektronsko sporočilo z dne [redacted] 2007 (B 17) in tako dokazovala, da sta tožnika pri določbi o konverziji (10. člen Pogodbe) izpogajala dopolnitev glede obrestne mere in krajevne pristojnosti sodišča, kar pomeni, da sta bila nadpovprečno informirana pogajalca in sta dobro razumela celotno tematiko, torej tudi tematiko valutnega tveganja. Iz sporočila (B 17) izhaja, da sta tožnika res želela spremembo pristojnega sodišča, a to dejstvo na noben način ni povezano z vprašanjem poznavanja mehanizmov valutnega tveganja. V določbi glede konverzije pa sta po sporočilu (B 17) tožnika le opozorila na morebitno napako glede referenčne OM (LIBOR ali EURIBOR), kar je povsem logičen pomislek glede na to, da bi se po konverziji kredit vodil v valuti EUR in ne več CHF. Ta njuna pripomba zato lahko res kaže, da sta se kot pravnika poglobila v pogodbeno določila, ničesar pa ta okoliščina ne pove konkretno o njunem poznavanju ali nepoznavanju tematike valutnega tveganja in s tem povezanih potencialnih ekonomskih posledic zanj.
35. Končno je glede obsega in vsebine pojasnilne dolžnosti toženke potrebno še pojasniti vprašanje uporabnosti priporočila Evropskega odbora za sistemska tveganja CERS/2011/1 z dne 21.9.2011, za katerega toženka trdi, da ne gre za

kogentno pravo in bi njegovo upoštevanje tudi sicer pomenilo retroaktivno uporabo, kar je nedopustno. Drži sicer, da takšno priporočilo nima statusa kogentnega prava in v tem pogledu je trditev na 53. strani Pravnega mnenja (B 46), da gre za nezavezujoč akt, pravilno. Drži tudi tamkajšnje stališče, da bi uporaba tega priporočila glede na čas njegove izdaje (2011), za to zadevo pomenila retroaktivno uporabo predpisa. Vendar pa toženka spregleda, da je SEU to priporočilo vsebinsko povzelo v obrazložitvev odločitve v zadevi Andriuc oziroma je tam izraženo stališče povzelo kot svoje pri podajanju razlage, kako je v smislu Direktive 93/13 potrebno razumeti in vsebinsko zapolniti zahtevo po celovitem informiranju potrošnikov na primerih posojil v tujih valutah. Kot poudarja tudi VS v sklepu II Ips 201/2017, pa ima razlaga evropskega prava, ki jo v svojih odločbah poda Sodišče Evropske unije, precedenčno pravno naravo in je formalni pravni vir z učinkom erga omnes in ex tunc - od dneva uveljavitve akta, razlago katerega SEU podaja. Kolikor pa je tako, potem ne gre več za vprašanje uporabnosti priporočila kot takega, temveč za vprašanje razlage evropskega prava, kot izhaja iz sodbe SEU, ki predstavlja zavezujoče pravilo, tudi z učinkom na razmerja pred izdajo sodbe. Dejstvo, da se SEU pri podaji svojega stališča sklicuje na priporočilo Evropskega odbora za sistemska tveganja, takega zaključka ne spremeni. Pomeni le, da se sodišče s tamkajšnjim stališčem očitno v celoti strinja in se zato pri podaji svojega stališča nanj sklicuje, tako kot nenazadnje to redoma počne tudi v primerih strinjanja s predlogi pravobranilca (primerjaj 49. in 50. točko obrazložitve v zadevi Andriuc).

36. **O (ne)poštenosti ravnanja toženke:** Glede na vse doslej navedeno sodišče zaključuje, da toženka tožnikov pri sklepanju pogodbe ni ustrezno informirala, zato pogodbenega določila o valutni klavzuli ni mogoče šteti za jasnega in razumljivega ter zato tej presoji sledi še presoja, ali je pri tem toženka ravnala (ne)pošteno. SEU je o tem v zadevi Andriuc pojasnilo, da je presojo nepoštenosti glavnega predmeta pogodbe treba opraviti glede na trenutek, v katerem je bila pogodba sklenjena, pri čemer je treba upoštevati vse okoliščine, ki bi jih banka lahko poznala ob sklenitvi pogodbe in bi lahko vplivale na njeno poznejše izvajanje, saj pogoj lahko pomeni neravnotežje med strankami, ki se pokaže šele med izvajanjem pogodbe. Pogoj o vračilu kredita v tuji valuti lahko ob devalvaciji nacionalne valute breme tečajnega tveganja nalaga potrošniku. Nacionalno sodišče mora ob upoštevanju vseh okoliščin konkretne zadeve ter zlasti strokovnega znanja in izkušenj banke glede mogočih sprememb menjalnih tečajev in tveganj pri posojilih v tuji valuti presoditi, ali je banka ravnala v dobri veri ter obstoj morebitnega znatnega neravnotežja med pravicami in obveznostmi strank; presoja se, ali bi banka, če s potrošnikom lojalno in pravično posluje, lahko razumno pričakovala, da bi potrošnik tak pogoj sprejel v okviru posamičnih pogajanj.
37. Glede na gornje materialnopravno izhodišče je bistvenega pomena ugotoviti, ali je toženka v času sklepanja pogodbe razpolagala (ali morala in mogla razpolagati) s

kakšnimi informacijami glede značilnosti valute CHF, možnih gibanj tečaja v bodoče in potencialnega vpliva teh okoliščin na višino obveznosti tožnikov v valuti njihovih plač (EUR) tekom odplačilne dobe kredita, pa jih tožnikoma ni razkrila.

38. Da je v bančnih krogih obstajalo zavedanje o veliki tveganosti kreditov v tuji valuti zaradi možnosti spremembe tečaja, ki bi posledično lahko vplivalo na sposobnost kreditorejmalcev za redno vračanje teh kreditov, izhaja iz poročil BS o finančni stabilnosti. Že v Poročilu iz junija 2005 tako BS opozarja, da bi bile banke lahko tečajnemu tveganju izpostavljene predvsem posredno, preko svojih komitentov, pri čemer še posebej izpostavi postavke v valutni klavzuli, vezani na CHF. Navaja še, da za banke valutna klavzula CHF pomeni majhen delež njihove bilančne vsote in so v njej relativno izravnane, da pa je lahko za komitente izpostavljenost tečajnemu tveganju zelo velika. Podobno v Poročilu iz maja 2006 BS navaja, da je izpostavljenost bank pri postavkah v CHF večja, saj nasprotna stran običajno nima naravnega varovanja v obliki prihodkov, normiranih v valuti posojila. Poleg tega izpostavlja tudi dejstvo, da je CHF precej bolj volatilen (torej nestanovitven) od EUR. Ponovno izrecno opozarja tudi na posredno izpostavljenost bank tečajnemu tveganju preko podjetij in gospodinjstev. Navaja še, da bi večja sprememba deviznega tečaja (izpostavlja tečaja evra, kot takrat še tuje valute), lahko nebančni sektor precej prizadela, medtem ko bi se v bančnem sektorju posledice odrazile v povečanju kreditnega tveganja. Med dejavniki tveganja BS izpostavlja tudi premike v valutni strukturi bilanc bank, predvsem hitro rast izpostavljenosti v CHF. Ponovno opozori na to, da pri najetju kredita v CHF prihodki posojilojemalca praviloma niso v valuti najetega posojila, tako da posojilojemalec nima naravnega varovala in je izpostavljen večjemu tečajnemu tveganju. BS je v Poročilu iz maja 2007 navedla, da čeprav so banke v letu 2006 neposredno izpostavljenost valutnemu tveganju v CHF zmanjšale tako, da so pozicije v CHF praktično zaprle, pa je istočasno poudarila izpostavljenost bank tečajnemu tveganju, predvsem gibanju tečaja CHF na segmentu stanovanjskih posojil prebivalstvu. Izrecno je BS še navedla, da z zadolževanjem v CHF posojilojemalci prevzemajo tudi tečajno tveganje, ki bi se lahko v primeru apreciacije tečaja CHF do EUR odrazilo tudi kot povečano kreditno tveganje za banke.
39. Poročila BS se sicer res primarno ukvarjajo z obravnavo parametrov za zagotavljanje finančne stabilnosti bank in opozarjajo na tveganja, na katera morajo biti pozorne banke in drža (kot poudarja toženka v prvi pripravljalni vlogi in dokazuje z dopisom BS z dne 22.1.2015 ter člankom Boštjana Koritnika iz leta 2015 na B37, str. 416-417), da osnovni namen prispevkov BS ni tolmačenje potrošniške zakonodaje oziroma skrb za položaj potrošnika. Zaradi tega BS tudi v zvezi s krediti v CHF oziroma z valutno klavzulo, vezano na CHF, govori o kreditnem tveganju zaradi posredne izpostavljenosti bank valutnemu tveganju

preko kreditorejmalcev. Smiselno je torej BS vendarle opozarjala tudi, da se bo ob spremembi tečaja plačilna sposobnost kreditorejmalcev lahko bistveno poslabšala, saj bodo zaradi dejstva, da prejemajo prihodke v domači valuti, kredit pa dolgujejo v CHF, le tega mogoče težko servisirali, ker se bo njihova obveznost v domači valuti občutno povišala, saj prav to izpostavlja kot posredno grožnjo za banke. BS torej obravnava možnost negativne spremembe tečaja kot povsem realno možnost, ki bi lahko kreditorejmalce obremenila do takšne mere, da posojila ne bi bili več zmožni odplačevati in bi se to v končni fazi odrazilo tudi v finančni stabilnosti bank. Če se je tega tveganja zavedala BS in ga obelodanila v svojih vsakoletnih Poročilih od leta 2005 do 2007, kjer je tudi nedvoumno zapisala, da je za komitente bank „lahko izpostavljenost tečajnemu tveganju zelo velika“, tedaj so se morale tega tveganja v enaki meri zavedati tudi vse banke, ki delujejo na področju RS in na katere se ti podatki nanašajo. V smislu poštenega poslovanja bi zato morale potrošnikom ob sklepanju kreditov z valutno klavzulo v CHF razkriti tudi vse te podatke oziroma tveganja, kakor jih je ugotavljala BS. Sploh, ker so se same pred neposrednim valutnim tveganjem zavarovale tako, da so valutne pozicije v CHF imele bolj ali manj zaprte, kar glede na izpoved prič in in glede na podatke v Letnih poročilih (B12 do B16) velja tudi za toženko. Kreditorejmalcem (tudi tožnikoma) bi zato morale razkriti stališča BS in jim na enostaven in razumljiv način razkriti pomen dejstva, da prejemajo prihodke v valuti EUR, kreditna obveznost pa je vezana na CHF in da obstaja možnost takšne spremembe tečaja, ki bo njihov dolg, merjen v EUR, lahko tudi zelo občutno povečala, tako da mogoče tudi ne bodo več sposobni redno odplačevati kredita. Tega zgolj z pojasnilom, da se tečaj lahko giblje v eno ali drugo smer in da nihče ne more vedeti, za koliko in kdaj ter da se bo skladno s tem gibala tudi anuiteta (priča), pač ni storila. V tem pogledu zato ne gre več le za neizpolnitev pojasnilne dolžnosti banke, torej za to, da banka zgolj ne bi celovito pojasnila vseh značilnosti kredita v CHF, temveč tudi za njeno nepošteno ravnanje, saj se je zavedala realnega obsega rizika, ki ga prenaša na kreditorejmalce, pa jim tega ni obelodanila. Kreditorejmalcem bi banka morala celovito pojasniti pomen valutnega tveganja najmanj v obsegu, kot ga je izpostavljala BS in kot ga je zato tudi sama poznala in jim v tem kontekstu tudi razkriti, da se je sama pred tečajnimi tveganji zavarovala tako, da svoje valutne pozicije sprotno zapira in da so oni na drugi strani v tem pogledu nezaščiteni (kot tudi poudarja BS v svojih poročilih in članku Tatjane Šuler).

40. BS je tudi s strokovnim člankom mag. Tatjane Šuler, objavljenim v Poročilu o finančni stabilnosti iz maja 2007 (A 134) opozarjala na to, da gospodinjstva najemajo kredite v CHF zlasti za dolgoročna posojila za stanovanjske namene, da se pri tem premalo zavedajo tveganj, ki jih s tem prevzemajo in se odločajo predvsem na podlagi trenutne višine obrestnih mer in obroka ob odobritvi posojila. Na premajhno zavedanje kaže prav dejstvo, da se posojila v CHF najhitreje

povečujejo na segmentu stanovanjskih posojil, kjer se zaradi zelo dolge ročnosti in zelo velike višine posojila vsaka razlika v višini obrestne mere še posebej močno odrazi. Že v povzetku članka se navaja, da lahko, ob sicer majhni verjetnosti, že ponovna določitev referenčne OM čez 6 mesecev pomeni večji obrok posojila kot v evrih, precej večji pa je lahko zato tudi celoten znesek posojila. Opozarja tudi na to, da je volatilitnost in s tem nepredvidljivost pri OM LIBOR precej večja kot pri EURIBOR-ju. Članek nadalje opozarja na dejstvo, da kreditorejmalci nimajo prihodkov v valuti posojila in da banke ne ponujajo izvedenih finančnih instrumentov zavarovanja pred tečajnim in obrestnim tveganjem. Izpostavljeno je tudi dejstvo, da so banke z zaprtimi pozicijami relativno dobro varovane pred valutnim tveganjem in da glavno breme tveganj nosijo v teh primerih gospodinjstva. Avtorica še navaja, da je lahko odločitev za najem kredita v CHF povsem na mestu, če se posameznik zaveda vseh s tem povezanih tveganj. Članek nato na primerih analitično predstavi obrestno in tečajno tveganje, povezana s posojili v CHF. Toženka ni trdila, da ne bi bila seznanjena s člankom mag. Tatjane Šuler, torej se je najmanj na tej podlagi morala zavedati tudi vseh tveganj, ki jih za kreditorejmalce v tujih valutah kot bistvene navaja avtorica. Zato bi v spoštovanju načela dobre vere in poštenja morala tožnikoma pred sklenitvijo pogodbe bodisi predložiti ta članek, da bi se tako lahko sama seznanila s stališči BS, bodisi jima članek vsebinsko na razumljiv način povzela. Ker sta tožnika najemala prav visok znesek dolgoročnega stanovanjskega posojila, bi jima morala predvsem predočiti stališče BS, da so prav ta najbolj rizična z vidika sprememb skupne obrestne mere (kot izhaja iz zgibank BS iz septembra 2008 (A33) k efektivni obrestni meri upoštevamo tudi spremembe tečaja, kar je sicer po sklenitvi pogodbe). Zagotovo je zato mogoče zaključiti, da bi toženka lahko razumno pričakovala, da bi poznavanje takšnega članka oziroma tam vsebovanih stališč in pomislekov, lahko bistveno vplivalo na odločitev tožnikov za sprejem valutne klavzule kot bistvenega pogodbenega pogoja. Ne gre namreč za kakršenkoli članek, temveč za stališče nacionalnega bančnega regulatorja, ki obravnava bistveno podoben kreditni primer tožnikovemu in ki v zvezi s tem izraža resno skrb glede prevzetega valutnega tveganja.

41. BS je vse banke z dopisom z dne 4.7.2006 (A 32) tudi izrecno opozorila na to, da s krediti, vezanimi na tujo valuto, posameznike izpostavljajo tržnemu tveganju ter da se tako tudi same posredno izpostavljajo valutnemu tveganju, saj se to kljub temu, da se to tveganje najprej v celoti prenaša na komitente, v končni fazi prenese nanje v smislu kreditne izpostavljenosti banke do posameznika (kar z drugimi besedami pomeni, da BS opozarja na to, da komitent zaradi spremembe tečaja mogoče ne bo več zmožan redno odplačevati kredita v tuji valuti). Izrecno BS zato od bank zahteva jasno, nedvoumno in celovito informiranje strank o lastnostih teh produktov, ki mora investitorju razkriti tveganje, ki ga tako prevzema, saj sicer ta ne more sprejeti informirane odločitve. Tudi iz tega dopisa BS izhaja temeljna

bojazen, da komitenti v primeru sprememb tržnih spremenljivk (torej tudi deviznega tečaja) ne bi bili več sposobni odplačevati najetega kredita, kar bi se nato odrazilo v spremembi kreditnega tveganja bank. Tudi na tej podlagi je zato mogoče zaključiti, da so se tudi banke morale zavedati realne možnosti, da njihovi komitenti v primeru spremembe (rasti) vrednosti tuje valute v določeni točki morda ne bodo več sposobni odplačevati najetega kredita. Ker obenem BS zahteva tudi celovito in nedvoumno informiranje strank, je moralo biti toženki na osnovi vseh gornjih dokumentov BS jasno vsaj to, da je potrebno kreditojemalce izrecno opozoriti tudi na možnost, da bi lahko zaradi morebitne visoke rasti vrednosti tuje valute, njihova obveznost v EUR postala nevzdržno visoka. Toliko bolj v primeru dolgoročnih kreditov z visokimi zneski, kot v primeru tožnikov.

42. Toženka se je torej zavedala potrebe po celovitejšem informiranju kreditojemalcev vsaj na podlagi poročil in člankov BS. Po njenih trditvah je zahteve BS v celoti izpolnila, saj je od tožnikov pridobila izjave, kot se zahtevajo v dopisu BS z dne 4.7.2006 in tožnikoma to tudi v neposrednem kontaktu pojasnila. Vendar pa je takšno njeno razumevanje vsebine dopisa z dne 4.7.2006 sila formalistično, saj spregleda dejstvo, da je za BS temeljni poudarek na celovitem, jasnem in nedvoumnem informiranju, čemur zgolj opozorilo na možnost gibanja tečaja in s tem anuitete v eno ali drugo smer, pač ne zadosti. Tudi povprečnemu bralcu je iz Poročil in članka Tatjane Šuler lahko jasno, da je temeljni poudarek BS v premajhnem zavedanju fizičnih oseb glede celotne razsežnosti rizika, ki ga prinaša vezava kreditov na tujo valuto, da je to še posebej problematično pri stanovanjskih dolgoročnih kreditih z visokimi zneski, kjer se lahko vsaka (torej ne le večja!) sprememba tečaja bistveno odrazi na njihovi finančni obremenitvi v domači valuti, da je realna bojazen, da kreditojemalci ob večji spremembi tečaja ne bi bili več sposobni redno odplačevati kreditov, da le oni v pogodbenem razmerju nosijo tečajna tveganja in da so pred njimi popolnoma nezavarovani (za razliko od bank, ki imajo večinoma izravnane valutne pozicije). To so bistveni poudarki iz vseh gornjih publikacij in te informacije je želela BS, da bi bile znane komitentom pred sklepanjem tovrstnih pogodb. Tako izhaja tudi iz izpovedi pričevalca, ki pove, da je BS zaznala porast kreditov z valutno klavzulo v CHF in da je šlo pri tem za povečano tečajno tveganje, tudi glede kreditojemalcev in da so bila opozorila BS usmerjena v to, da se tečaj lahko giblje tudi v nasprotni smeri in da obstaja možnost krepitve CHF, kar bi lahko bil problem, ker so kreditojemalci prejeli prihodke v EUR in velik delež teh porabili za odplačevanje kredita, tako da lahko nastane problem z odplačevanjem kreditov oziroma, da lahko nihanje tečajev vpliva na premoženje kreditojemalca. Izrecno pove, da so banke na te pasti opozarjali. Opozarjali so, da naj banke razkrivajo značilnosti inštrumenta, tako da se kreditojemalec zaveda teh tveganj. Izrecno tudi pove, da je BS v letu 2007 zaznala v zvezi s temi krediti tudi operativno tveganje, tudi v smeri korektnosti predstavitev takšnih kreditov in da so od bank pričakovali izdelavo alternativnih

izračunov oziroma simulacij, kaj za kreditojemalca pomeni določen odstotek spremembe tečaja, npr. za 10% oziroma kaj se mu lahko zgodi, če namesto kredita v EUR vzame kredit z valutno klavzulo v CHF in se tečaj spremeni, npr. za 10%, saj mora imeti kreditojemalec občutek, kakšno breme sprejema. Pošteno ravnanje toženke zato ni takšno, ki zgolj formalistično sledi zgolj zahtevi BS po zbiranju izjav o informiranosti strank, temveč tako, ki bi stranke seznanilo z vsemi, vsebinsko zanje bistvenimi informacijami. Toženka pa ni ravnala tako in je očitno svoji temeljni poslovni usmeritvi po širitvi trga dolgoročnih stanovanjskih kreditov z valutno klavzulo zavestno dala prednost pred skrbjo za šibkejšo stranko v pogodbenem razmerju (toženka npr. v letnih poročilih 2004, 2005 - A 154, A 155 - navaja, da bo tudi v prihodnje intenzivno spodbujala rast stanovanjskega kreditiranja z ročnostjo tudi do 30 let in valutno klavzulo).

43. Toženka je nadalje v času sklepanja pogodbe s tožnikoma razpolagala tudi z informacijami, ki so kazale na možnost bodoče apreciacije CHF. BS je tako že v Poročilu iz junija 2005 navajala, da je lahko za komitente izpostavljenost tečajnemu tveganju zelo velika, še posebej ob upoštevanju dejstva, da je CHF trenutno na relativno nizkih ravneh in je glede na tečaje terminskih pogodb v prihodnje pričakovati njegovo apreciacijo. Te, za tožnika kot najemnika visokega zneska dolgoročnega stanovanjskega kredita zagotovo bistvene informacije, toženka ni razkrila. V svojo obrambo je o tem navedla, da se ta napoved BS nato sploh ni uresničila, da terminski tečaji niso zanesljiv pokazatelj prihodnjega gibanja tečajev in da se je napoved nanašala le na čas do začetka leta 2007, pogodba pa se je sklepala že po tem času (pri tem se je sklicevala na graf v Poročilu BS). Ti argumenti niso prepričljivi. BS je v Poročilo res vnesla graf s terminskim tečajem do začetka januarja 2007, vendar pa iz tekstualnega dela napovedi ne izhaja, da je ta omejena le do takrat, ampak na splošno govori o možnosti apreciacije v prihodnje. Res se graf nanaša le na čas do začetka 2007 (kar je tudi razumljivo glede na to, da gre za Poročilo iz junija 2005, takšna poročila pa se izdajajo vsakoletno). A to še ne pomeni, da je tudi napoved možnosti apreciacije bila aktualna le do takrat. Tudi dejstvo, da se ta napoved do takrat ni uresničila in se je tečaj gibal celo v nasprotni smeri, je mogoče razlagati bodisi kot napačno napoved BS oziroma napačno predvidevanje terminskih trgovcev, bodisi tako, da je postal CHF po izteku tega obdobja še bolj precenjen in je bila precenjenost CHF in posledično možnost obrata tečaja v drugo smer, po tem obdobju le še toliko večja. Tako smiselno izhaja tudi iz izpovedi priče ki glede napovedi v Poročilu iz junija 2005 pove, da so bili takrat določeni indici, da se lahko tečaj obrne v drugo smer, do česar pa je dejansko prišlo nekoliko kasneje, v obdobju po 2008 oziroma od 2009 dalje. Tudi ne drži, da je bila podlaga takšne napovedi le v terminskih pogodbah, ki se kot podlaga napovedi omenjajo v Poročilu BS, saj je pričal [REDACTED] povedal, da je bilo mogoče na apreciacijo CHF sklepati tudi na podlagi dejstva, da se je pred tem

nekaj let EUR krepil napram CHF. Toženka zato ni mogla upravičeno sklepati, da je bila napoved BS napačna, predvsem pa ni imela podlage za presojo, da je napačna tudi ugotovitev o trenutni podcenjenosti CHF. Bistveno pri vsem pa je to, da ni mogla utemeljeno sklepati, da te informacije za tožnika, ki sta se odločala med dolgoročnim stanovanjskim kreditom v EUR ali z valutno klavzulo v CHF, ne bi mogle biti relevantne. Jasno je namreč, da bi bil njun položaj v primeru sklenitve kreditne pogodbe v času nizke vrednosti tuje valute in ob upoštevanju napovedi o verjetni bodoči rasti tečaja bistveno slabši kot pa če bi pogodbo sklepala v času visoke vrednosti tuje valute in pričakovanju njenega padca. Nenazadnje na pomembnost vrednosti vstopnega tržnega tečaja opozarjata tudi avstrijska finančni in bančni regulator v zgibanki iz leta 2001 (A55). Zato ni nerazumno pričakovati, da bi takšna napoved centralne banke lahko bistveno vplivala na njuno odločitev za eno ali drugo vrsto kredita.

44. Da se je podcenjenost CHF (ki jo ugotavlja BS v Poročilu iz leta 2005) do leta 2007 le povečevala, kažejo tudi drugi dokumenti. Tako je Mednarodni denarni sklad (MDS) 4.6.2007 objavil Obvestilo za javnost (A 127), kjer se analizira nedavna šibkost CHF, čeprav obrestna mera centralne banke raste in čeprav je švicarsko gospodarstvo krepko. Kot možen vzrok začasne šibkosti do vrednosti pod ravnovesjem se predvidevajo carry-trade posli, ki bi lahko povzročili tudi občutne učinke prelivanja v druge države, predvsem v vzhodno Evropo, kjer je CHF med prvimi valutami za sklepanje kreditnih pogodb. Priporoča se zato strogo sledenje tem poslom, da bi se omejila tveganja. V Obvestilu za javnost št. 7/186 iz junija 2007 (A 131) MDS še natančneje podaja ugotovitve po posvetovanju glede Švice po členu IV za leto 2007. Tam MDS navaja, da je efektivna vrednost CHF od leta 2002 padla za 6,5 odstotka in da je CHF podcenjen za 0-20%. MDS ugotavlja, da je realna ekonomija Švice močna, kar skupaj z zmanjševanjem razlik med obrestnimi merami kaže, da se bo vrednost CHF v nekem trenutku začela ponovno zviševati in bo tako CHF nadaljeval svojo stoletno tradicijo¹. Ob tej navedbi se nahaja tudi graf za čas od leta 1890 do 2005, kjer je ta stoletni trend razviden, vidno pa je tudi, da je bil ta trend v zadnjih nekaj letih obraten oziroma nasproten stoletnemu. MDS nadalje izpostavi problematiko „carry trade“ poslov, to je sklepanja hipotekarnih pogodb v CHF v vzhodni Evropi, ki so tudi morda prispevali k slabitvi CHF. V zvezi s tem MDS še izpostavlja, da valutno tveganje za izvirne banke ni problem, saj so pred njim zavarovane, tveganje pa predstavljajo nasprotni stranke (torej smiselno kreditorejmalci). Med učinki prelivanja MDS govori o tem, da bi lahko močno zvišanje vrednosti CHF obremenilo posojilojemalce v vzhodni Evropi, med vzroki za to pa omenja

¹ Smiselno enako tudi banka UBS v kasnejšem dokumentu „Investment Strategy Guide“ iz maja 2008 (A128, prevod na A129) ugotavlja, da je CHF z vidika realne ekonomije podcenjen in bi moral ob podpori močnega švicarskega gospodarstva začeti pridobivati na ceni v razmerju do €. Dodatno podporo CHF bi morala nuditi tudi volatilitnost finančnih trgov. Da je CHF podcenjen ugotavlja tudi članek Samuela Reynarda iz leta 2008 (A 125) v zaključku na strani 27, kar je sicer vse po sklenitvi pogodbe.

švicarske politike ali eksogene (zunanje) šoke. Izpostavlja še, da je CHF šibek prav v razmerju do EUR ter da se je morda s pojavom EUR zmanjšala vloga CHF kot varne valute. Kljub temu pa meni, da je lahko ta učinek zgolj začasen in da se bo dvigovanje vrednosti valute nadaljevalo, ko se bo dovzetnost za tveganje normalizirala.

45. Za tožnika bi zagotovo bila pomembna informacija, da je CHF trenutno na nizki ravni in da po mnenju MDS temu niso vzrok notranji dejavniki, saj je švicarsko gospodarstvo močno, ampak je ta šibkost le začasnega značaja in povzročena (tudi) s pomočjo avstrijskih bank (carry-trade) in drugih finančnih špekulatorjev (hedge skladi) ter da se bo vrednost CHF v nekem trenutku začela ponovno višati. Predvsem bi bil to pomemben podatek tudi s časovnega vidika, saj sta tožnika sklepala pogodbo koncem leta 2007, torej le kratek čas po izdaji gornjih Objav MDS. Če bi ob tem poznala tudi napovedi BS iz Poročila za leto 2005 bi lahko sklepala, da je bila trditev o podcenjenosti CHF in pričakovanju njegove rasti pravilna že takrat in se razmere do leta 2007 še niso spremenile, da torej začasna podcenjenost morebiti še vedno traja (oziroma se je še povečala), da lahko znaša tudi do 20% in da je bo lahko tudi v kratkem konec. Zelo pomemben bi bil ob tem tudi podatek, da je stoletni trend CHF rastoč, sploh upošteva dejstvo, da je znašala ročnost njunega kredita 25 let. Če bi tožnikoma ob tem bil pokazan še graf na strani 10 Obvestila za javnost MDS št. 7/186, kjer je zelo nazorno razviden ta trend in če bi jima ob tem toženka s konkretnimi podatki predočila, kakšen bi bil dejanski učinek npr. 20% povišanja vrednosti CHF (kolikor bi lahko največ znašala podcenjenost po oceni MDS) na višino njune obveznosti v EUR, potem je gotovo mogoče zaključiti, da bi takšne informacije lahko bistveno vplivale na njuno odločitev za kredit v CHF ali v EUR. Takšna popolna informiranost bi namreč pri povprečnem kreditorejmalcu zagotovo lahko vzbudila skrb, da se utegne že v kratkem zgoditi tudi bistven preobrat v vrednosti valute CHF. Nadalje bi bila tožnika ob seznanitvi s poročili MDS opozorjena tudi na to, da MDS v zvezi z navedenim skrbijo prav hipotekarni krediti v CHF v vzhodni Evropi. Toženka bi jima zato morala predložiti vse te dokumente ali vsaj podatke iz njih in jim jih tudi ustrezno, na razumljiv način razložiti, v kolikor tožnikoma ne bi bili razumljivi že sami po sebi. Na tak način bi kot močnejša stranka v razmerju ravnala pošteno in tožnika opolnomočila, da bi se lahko ustrezno informirana odločila za kredit v CHF ali na drugi strani v EUR.
46. Da je bila analiza MDS poznana v mednarodnih finančnih krogih ter da so jo finančne institucije upoštevale kot resno opozorilo, je razvidno tudi iz opozorila Narodne banke Srbije (NBS), ki je par dni po izdaji Objave MDS tudi sama izdala Opozorilo o zadolževanju v CHF z dne 7.6.2007, v katerem povzema bistvene poudarke MDS. Pri tem navaja, da je bila analiza MDS povzeta in objavljena tudi s strani Reutersa, torej ene večjih svetovnih tiskovnih agencij. Zato je jasno, da jo je poznala (ali vsaj morala poznati) tudi toženka. Sicer pa tudi priča

tem pove, da so kot manjša banka do določene mere spremljali izjave in stališča svetovnih finančnih institucij glede bodočih ekonomskih gibanj in da so se v določenih trenutkih zagotovo seznanjali tudi z napovedmi Umarja, MDS in BS. Pove še, da se je BS do določene mere ukvarjala tudi z napovedmi tečajev.

47. NBS tudi povzema stališče MDS, da sicer ni jasno, ali je slabitev CHF le začasna, da pa MDS resnici na ljubo ob tem pristavlja, da dobri makroekonomski kazalci v Švici in zmanjševanje razlike med obrestnimi merami kažejo na začetek apreciacije ter da se bo ta nadaljevala, ko se bodo apetiti glede tveganja normalizirali. Glede na to niso prepričljivi argumenti toženke v drugi pripravljalni vlogi, ki skuša ugotovitve MDS relativizirati, npr. češ da se je vloga CHF kot varne valute zmanjšala prav v primerjavi z EUR, saj je iz opozorila NBS jasno videti, na kakšen način so finančne institucije, ob smiselnem in celovitem prebiranju, razumele bistvo poročila MDS - da je torej začetek apreciacije CHF bližnja in realna grožnja oziroma, da se je apreciacija lahko celo že začela dogajati. NBS dodaja še, da je tudi švicarska Centralna banka večkrat opozorila na tveganja pri „carry“ trgovanju in v zvezi s tem poudarila možnost nenadne apreciacije CHF in škode, ki bi jo to pomenilo za investitorje, ki stavijo na slabitev franka. Zato, četudi drži, da se v Obvestilu za javnost MDS št. 7/186 analizirajo tudi razlogi za šibkost CHF v povezavi z vprašanjem, ali je ta šibkost trajna ali začasna, pa iz tega dokumenta vendarle na več mestih izhaja stališče, po katerem je slabitev CHF začasna in da se pričakuje njegova nadaljna rast - tako izhaja iz navedbe na strani 11, da oblasti kljub morebitnemu zmanjšanju vloge CHF kot varnega zatočišča menijo, da bi lahko bil ta učinek začasen in se bo rast vrednosti CHF nadaljevala. Tudi na strani 16 Obvestila (B 50) se v točki 35 najprej navaja, da je nedavna slabitev franka uganka in da osnove kažejo na višanje njegove vrednosti, šele nato pa se navaja še močan EUR in nižje domače cene, ki kažejo na njegovo amortizacijo. Nenazadnje pa iz Obvestila za javnost Izvršnega odbora MDS, ki je bilo izdano prav na podlagi posvetovanj po členu IV za leto 2007 za Švico, nedvoumno izhaja ugotovitev, da je CHF trenutno šibek in se navaja, da bi lahko bili vzrok tej začasni šibkosti carry trade posli s potencialnimi učinki v vzhodni Evropi zaradi posojil v CHF. Tudi toženkino sklicevanje na to, da je bil zgoraj omenjeni dokument banke UBS sestavljen po sklenitvi Pogodbe in da je zato brezpredmeten ne vzdrži presoje, saj sodišče ne trdi, da bi morala toženka ta dokument poznati in ga razkriti ob sklepanju Pogodbe (kar seveda ni mogoče), ampak se na ta dokument v opombi št. 1 sklicuje le v podkrepitev stališča, da je bilo dejstvo podcenjenosti CHF v tistem času (dokument UBS datira le cca. pol leta po sklenitvi Pogodbe) znano tudi drugim finančnim institucijam in da so tudi te (kot tudi MDS) spričo močne švicarske ekonomije pričakovale njegovo rast napram EUR. Le v tem okviru se je sodišče sklicevalo tudi na članek Samuela Reynardsa. Toženka ima glede tega sicer prav, da članek sploh ne napoveduje prihodnjega gibanja tečaja in gre le za zgodovinsko analizo. Obenem pa v

zaključku avtor večkrat navede trditve o trenutni (oziroma novejši) šibkosti (torej smiselno podcenjenosti) CHF, ki jo razume kot dano dejstvo. Le v tem okviru se je sodišče sklicevalo na ta članek, torej le v podkrepitev stališča, da je bilo dejstvo podcenjenosti CHF tedaj znano.

48. Da je bilo tudi sicer bankam znano dejstvo precenjenosti CHF, vsaj posredno izhaja tudi iz letnega poročila banke BankAustria Creditanstalt za leto 2006 (A 133), kjer ta banka pri poslovanju s prebivalstvom kot problematično izpostavlja dejstvo, da je pretežni del hipotekarnih posojil sklenjen z valutno klavzulo, ki daje trenutno dolžnikom dobre rezultate tudi zaradi tečajnih razlik, ki jih v korist kreditorejmalcev ustvarja šibkejši frank, da pa se banka zaveda, da je takšno stanje dolgoročno nevzdržno in da bo zato potrebno v bodoče tudi s hipotekarnimi dolžniki sklepati pogodbe o zavarovanju pred previsokim tečajnim tveganjem. Če se je podcenjenosti CHF in (pre)visokega tečajnega tveganja za svoje komitente in dolgoročne nevzdržnosti trenutno ugodnega tečaja CHF/EUR že v letu 2006 zavedala ena izmed bank na slovenskem tržišču in ga smatrala za tako resno grožnjo, da je razmišljala celo o vpeljavi zaščitnih mehanizmov za svoje komitente, tedaj ni realno sklepati, da se teh dejstev vsaj leto kasneje niso zavedale tudi ostale banke na istem tržišču; sploh tiste ki so bile (tako kot toženka) pri kreditiranju prebivalstva v tujih valutah praktično v celoti izpostavljene le v CHF in pri katerih je bil v zadnjem letu „opazen trend zadolževanja v CHF in s tem izpostavljenost gospodinjstev tečajnim tveganjem“ (glej letno poročilo toženke za leto 2007 - A 135). Tudi vsa zgoraj navedena opozorila in analize BS, MDS in drugih finančnih institucij, katerih rdeča nit je vselej prav poudarjanje trenutno nizkih ravni oziroma podcenjenosti CHF napram EUR, dejstva, da se zato v bodoče pričakuje obrat tečaja v smeri zgodovinskega trenda naraščanja vrednosti CHF napram tujim valutam in resnih tveganj, ki jih to prinaša za kreditorejmalce v CHF (posledično pa tudi za banke v smislu povečanega kreditnega tveganja), pripeljejo do enakega zaključka.
49. Glede na vse zgoraj povedano zato niso prepričljive trditve toženke in smiselno enake izpovedi priče da bodočega trenda gibanja tečaja v času sklepanja Pogodbe ni bilo mogoče napovedati. Seveda ni bilo mogoče z gotovostjo napovedati, kdaj natančno se bo obrat zgodil in kako velika bo takrat sprememba in ima v tem pogledu toženka prav, ko pravi in dokazuje (članek J. Peterlina na B 20, grafi z drugačnimi napovedmi bodočega gibanja tečaja na B21, B25, B29, ekonomsko mnenje na B47), da se bodočega gibanja tečaja ne da z gotovostjo napovedati. Je pa bilo na osnovi vseh zgoraj obravnavanih dokumentov mogoče vsaj utemeljeno sklepati, da bi do za tožnika neugodnega obrata v bližnji prihodnosti vendarle lahko prišlo. Nenazadnje tudi Peterlin pravi, da valutno tveganje v celoti ni znano vnaprej - torej ga je do določene mere vendarle možno predvideti. Te možnosti toženka v procesu sklepanja Pogodbe tožnikoma ni razkrila oziroma je vse te informacije prikrila in s tem ravnala nemoralno,

nepošteno. Z zamolčanjem zgoraj obravnavanih dokumentov oziroma tam vsebovanih informacij se je toženka pravzaprav samovoljno postavila v vlogo presojevalca pomena takšne informacije oziroma se je namesto tožnikov odločila, da so te informacije nerelevantne. To pa je sklep, ki bi ga lahko napravila edino tožnika, če bi jima toženka to omogočila. Glede na navedbe toženke, da prognoze nikakor niso bile enoznačne in ne potrjujejo njenega zavedanja, kaj se bo zgodilo v prihodnosti pa sodišče ponovno pojasnjuje, da odločitev o ničnosti Pogodbe ne temelji na dejstvu, da se je toženka zavedala, kako se bo v bodoče gibal tečaj in je zavestno zavajala tožnika zaradi želje po zaslužku na tečajni razliki, ampak na dejstvu, da ju ni ustrezno informirala o vseh rizikih posla in da je ob tem razpolagala tudi z informacijami domačih in mednarodnih uglednih finančnih institucij, ki pa so argumentirano nakazovale na skorajšnjo možnost apreciacije valute CHF, na dolgoletni trend zviševanja njegove vrednosti, da je vedela za značilnost CHF kot valute varnega pristana in da ni imela podlage za utemeljen sklep, da vsi ti podatki ne bi mogli vplivati na odločitev tožnikov za najem kredita v CHF oziroma na njuno odločitev za prevzem bremena tečajnega tveganja. Ker je to bistvo informiranja potrošnikov tudi niso relevantne vse trditve toženke, ki se nanašajo na vprašanje, ali so se nato te napovedi izkazale za pravilne ali ne - kot poudarja SEU, se razmerje presoja glede na zavedanje strank v času sklepanja Pogodbe, tedaj pa je bila toženka z zgoraj navedenimi informacijami razpolagala oziroma bi vsaj lahko razpolagala. Zato ni bistveno, ali bi toženka v času sklepanja pogodbe lahko z gotovostjo napovedovala bodoče dogajanje in s tem povezane spremembe tečaja, temveč je točka 54 in sledeče obrazložitve sodbe Andriciuc potrebno razumeti tako, da je bistvo presoje slabovernosti toženke v tem, da je poznala (ali bi kot strokovnjak vsaj morala poznati) dejstva, ki *bi lahko* (ne pa da nujno tudi bodo) vplivala na poznejše izvajanje pogodbe - torej na morebitno zvišanje anuitete ob devalvaciji domače valute (točka 55. obrazložitve sodbe Andriciuc), pa teh dejstev ni ustrezno razkrila.

50. Toženka bi nadalje morala tožnikoma razkriti tudi ostale pomembne informacije, s katerimi je razpolagala in za katere bi lahko utemeljeno sklepala, da bi lahko vplivale na odločitev tožnikov za sklenitev tovrstnega aleatornega posla. Med te gotovo sodi informacija o tem, da je CHF kot valuta med vlagatelji znana kot varno zatočišče, saj se v primeru vojn, političnih konfliktov in podobnega kapital zateče v to valuto, kar povzroči njeno okrepitev. Da je bila ta značilnost CHF znana toženki, jasno izhaja iz pričanja pričevalca [REDACTED] ki tudi pove, da se takrat, ko se to zgodi, valuta CHF okrepi. Ta podatek bi bil za tožnika zagotovo pomemben, saj sta najemala kredit za dobo 25 let in je zato realna možnost, da se v tako dolgem obdobju na mednarodnem družbenem, političnem in ekonomskem področju, lahko zgodi marsikaj nepredvidljivega in kar bi lahko pomenilo vzrok za krepitev valute CHF. Kot se je izkazalo kasneje, se je prav tak scenarij že v nekaj letih po sklenitvi Pogodbe zgodil z nastopom zadnje svetovne gospodarske krize.

Podatek o CHF kot valuti varnega pristana bi bil zlasti pomemben tudi v povezavi z informacijo, da je bil tudi sicer CHF v času sklepanja pogodbe na nizkih ravneh, da je švicarsko trdno gospodarstvo podpiralo višjo vrednost CHF in se je že zato, ne upošteva je morebitne bodoče pretrese na mednarodnem prizorišču, pričakovala njegova apreciacija. Ob tem je še dodati, da pretresi, ki lahko povzročijo rast trdnih valut, kot je CHF (tožnika imata v tem oziru prav, da je bila oglaševana trdnost valute CHF pravzaprav zavajajoča, saj to v resnici za kreditorejmalca, ki prejema prihodke v EUR, v časih negotovosti ne pomeni nič dobrega, prav nasprotno), niso nujno le gospodarske krize, vojne in drugi pojavi podobnega dosega, temveč se lahko kapital prestraši in zbeži v to valuto tudi že zaradi blažjih vzrokov na političnem, ekonomskem ali drugem družbenem področju. Na to kaže npr. študija MDS iz leta 1997 o možnih učnikih oblikovanja Evropske monetarne unije (torej smiselno uvedbe EUR kot valute) na Švico (A 233). Na strani 3 in 18 se tako navaja, da bolj ko se ciljni datum EMU približuje lahko negotovosti glede oblikovanja EMU prisilijo investitorje, da raje izberejo naložbe, denominirane v trdnih valutah zunaj EMU, med katere spada tudi frank in da so lahko oblikovalci politik v Švici zaskrbljeni nad to možnostjo, ki bi pomenila pritisk na zvišanje realnega menjalnega tečaja CHF in posledično negativne učinke na nacionalno gospodarstvo in zaposlenost v Švici. Očitno je torej, da je podatek o CHF kot valuti varnega pristana oziroma, da je CHF trdna valuta (kar je v bistvu eno in isto) ter celovita in jasna seznanitev kreditorejmalcev s tem, kaj ta dva pojma pravzaprav pomenita, bistvenega pomena za razumevanje rizikov, ki jih CHF kot valuta s takšnimi značilnostmi zanje prinaša. Sploh pri kreditih s tako dolgim rokom odplačila, kot pri kreditu tožnikov.

51. V tem kontekstu zato tudi ne more biti utemeljeno njeno obširno argumentiranje iz Ekonomskega mnenja (povzeto v drugi pripravljalni vlogi) o tem, da je bil glavni vzrok krepitve CHF po letu 2008 finančna kriza in, da je bila zmožnost finančnih institucij za napovedovanje prihodnjih ravni tečaja povsem okrnjena zaradi dogodka, ki se zgodi manj kot enkrat na 100 let ter da je apreciacija CHF predstavljala ekstremen dogodek, ki ni bil predvidljiv ne po obsegu, ne po velikosti. S temi argumenti toženka utemeljuje, da se ni mogla zavedati časa nastopa in obsega apreciacije CHF, ki se je kasneje zgodila. S temi argumenti se strinja tudi sodišče, a kot rečeno to ni bistvo očitka tožniki. Bistvo je v tem, da se je morala in mogla zavedati možnosti, da do česa podobnega pride, pa tega ni ustrezno pojasnila tožnikoma. Da so gospodarsko/finančne krize reden (ciklični) pojav v gospodarstvu, je toženka kot strokovnjak zagotovo morala vedeti, zato se sedaj ne more sklicevati na to, da je bila kriza leta 2008 nepredvidljiv dogodek. Seveda sta bila ta konkretna kriza in čas njenega nastopa nepredvidljiva, saj v kolikor bi bilo finančne krize mogoče natančno napovedovati, bi se bilo verjetno pred njimi mogoče tudi vnaprej zaščititi. Ni pa bilo nepredvidljivo dejstvo, da se krize pač ponavljajo, da zato obstaja realna možnost, da se bo to zgodilo tudi v

času veljavnosti Pogodbe (25 let) in da lahko to dejstvo, v kombinaciji z značilnostjo CHF kot valute varnega zatočišča pomeni, da se bo vrednost te valute takrat lahko tudi občutno povišala, kar bo lahko tudi bistveno vplivalo na obveznosti tožnikov, merjeno v EUR. To je podatek, ki bi moral biti tožnikoma ustrezno predstavljen, pa ni bil.

52. Toženka se je sklicevala tudi na nepredvidljivost tečajnega šoka, ki ga je leta 2015 povzročila opustitev vzdrževanja fiksnega tečaja s strani Švicarske centralne banke (SNB), ki da je bila tudi nepredvidljiva. Tudi v tem pogledu toženka ne prepriča. Prav ima sicer v zatrjevanju, da (tudi glede na poprejšnja zagotovila SNB) ni bilo mogoče napovedati, kdaj se bo sprostitev fiksacije tečaja zgodila in tudi ne, kakšen bo konkreten obseg vpliva tega ukrepa na tečaj CHF/EUR. Je pa lahko toženka že v času sklepanja pogodbe vedela, da je gibanje tečaja CHF lahko odvisno tudi od ukrepov Švicarske centralne banke, na katere ni mogoče vplivati in jih predvidevati, pa te možnosti tožnikoma ni predočila. Da je imela centralna banka možnost vplivanja na tečajno politiko Švice, je toženka kot finančna institucija s široko ponudbo kreditov z valutno klavzulo v CHF morala vedeti, tako pa izhaja že iz članka Tatjane Šuler, ki pravi, da za gibanjem tečaja CHF in referenčnih OM stoji denarna in tečajna politika, ki ni odvisna od politike ECB. Tudi iz poročila MDS (A131) je razvidno, da si SNB pridržuje pravico do posredovanja v menjalni tečaj, ki pa je že vrsto let ni uresničila. Ta pravica oziroma možnost poseganja centralne banke na področju tečaja je bila torej znana. Da se je ob tem toženka zavedala tudi konkretne možnosti sprostitve tečaja v letu 2015, pa nenazadnje izhaja že iz njenega sporočila z dne 14.1.2015 (A 37), kjer navaja, da Švicarska centralna banka sicer v zadnjem obdobju izvaja politiko vzdrževanja tečaja nad mejo 1,2 EUR/CHF, da pa to razmerje kljub trenutno uspešnim prizadevanjem ni zagotovljeno in da je zato potrebno razmisliti o menjavi valute kredita, da bi se tako zaščitili pred morebitnimi podražitvami zaradi valutnega tveganja. Smiselno torej toženka opozarja prav na možnost podražitev zaradi sprostitve fiksiranega tečaja s strani SNB in tako pravzaprav demantira lastne navedbe v ekonomskem in pravnem mnenju o nepredvidljivosti takšnega dogodka in njegovih potencialno negativnih posledic za svoje kreditorejmalce. Očitno samo dejstvo bodoče sprostitve tečaja s strani SNB in učinek tega ukrepa na tečaj le nista bila tako nepričakovana, kot trdi toženka.
53. Končno pa je bila toženka v času sklepanja Pogodbe seznanjena tudi z zahtevami Avstrijskega nadzornega organa za finančne trge (FMA) in Avstrijske narodne banke (OeNB) o tem, kakšne vrste produkt je kredit v tuji valuti, katera tveganja nosi za kreditorejmalca in kakšna je zato pričakovana raven informiranosti komitentov s strani bank, ki take produkte ponujajo. FMA in OeNB sta namreč že 30.6.2006 na spletni strani FMA objavila skupno sporočilo za medije (A66), v katerem sta predstavila skupno informacijsko zloženko, kjer svarita pred tveganji pri kreditih v tuji valuti. Kot izhaja iz sporočila, sta avstrijska regulatorja zaznala

podoben problem kot pri nas, namreč naraščajoči trend kreditov v tujih valutah gospodinjstvom, predvsem za dolgoročno financiranje stanovanj, pri čemer se ljudje praviloma ne zavedajo, kakšna skupna tveganja s tem prevzemajo in kakšne so lahko posledice, še posebej zaradi dolgoročnosti financiranja. Iz sporočila je še razvidno, da je bilo v naslednjih tednih po objavi avstrijskim bankam razdeljeno 300.000 izvodov zloženek z opisom teh tveganj, ki so jih banke nato delile neposredno na bančnih okencih. V sporočilu je še poudarjena posebna vloga Avstrije zaradi velikega pomena kreditov v tuji valuti pri financiranju zasebnih gospodinjstev, kjer ima zato Avstrija poseben položaj v Evropi. Poudarjeno je še, da imajo banke ta tveganja pod nadzorom, zato je toliko pomembnejše, da tudi potrošnikom pokažemo, kakšna tveganja prevzemajo in da je lahko zaradi teh tveganj (tečajno, obrestno) tak kredit hitro dražji od evrskega.

54. Regulatorja v sklepu skupnega sporočila še poudarjata, da vsak kredit v tuji valuti končno ni nič drugega kot valutna špekulacija. Da gre pri teh kreditih za posebno obliko špekulacije z valutami oziroma za „špekulacijski posel z visokimi tveganji“, je znova poudarjeno tudi v sami zgibanke „Informacije o tveganjih pri kreditih v tujih valutah“ z dne 31.1.2006 (A 55). Navedeno jasno kaže, da avstrijska regulatorja tovrstnih kreditov vendarle nista smatrala le kot navadnega posojilnega posla, temveč mu v vsebinskem smislu pripisujeta lastnosti, ki so bolj značilne za druge finančne instrumente, kjer je element špekulacije in tržnega tveganja že po naravi teh instrumentov vgrajen v njihovo bistvo in s katerimi se običajno trguje na organiziranih trgih vrednostnih papirjev. Da je temu tako kaže že dejstvo, da pri izdaji informativne zgibanke ni sodeloval le bančni, temveč tudi regulator finančnih trgov. Za kako tvegan produkt sta regulatorja smatrala kredit v tuji valuti nazorno kaže tudi dejstvo, da je FMA leta 2010 zaostрил in razširil svoje minimalne standarde kredite v tujih valutah tako, da banke teh produktov niso več smele ponujati kot standardiziran masovni izdelek in izrecno zapisal tudi, da takšni krediti niso primerni za financiranje stanovanj za zasebna gospodinjstva (tako izhaja iz zgibanke „informacije o tveganjih pri kreditih v tujih valutah iz avgusta 2011 - A 55). Sodišče po povedanem nima razloga, da bi dvomilo v strokovnost avstrijskih nadzornih organov in torej tudi ne v pravilnost njune opredelitve iz sporočila za javnost z dne 30.6.2006 in zgibanke z dne 31.1.2006 glede takšnih kreditov kot visoko tveganih špekulacijskih poslov. Nenazadnje je zgibanko z zelo podobno vsebino kasneje (septembra 2008) izdala tudi BS. Glede na povedano je mogoče zaključiti, da gre pri tovrstnih poslih v osnovi sicer vedno za posojilno pogodbo, da pa ima ta obenem tudi drugo karakteristiko, ki posel bistveno opredeljuje, to je vezavo višine pogodbene obveznosti v domači valuti na nepredvidljivo tržno spremenljivko, to je valutni tečaj. Zato je potrebno pritrditi toženki, ki trdi in dokazuje (sodba na B18, članek na B19), da je pri sklepanju kredita nista zavezovala ne Direktiva o trgih finančnih instrumentov, ne domači Zakon o trgu finančnih instrumentov (ZTFI), a se obenem izkažejo na mestu

trditve tožnikov o tem, da bi morala biti nivo informiranja kreditojemalcev in skrbnost banke zaradi tveganosti produkta po vsebini vsaj primerljiva s tistim, ki se zahteva pri prodaji finančnih instrumentov nepoučenim strankam in kot jih je v času sklepanja Pogodbe opredeljeval takrat veljavni ZTFI v 212. do 214. členu². Tam zapisane zahteve so namreč vsebinsko zelo primerljive s standardi glede pojasnilne dolžnosti in poštenega ravnanja, kot jih v zgoraj citiranih odločbah opredeljuje SEU - bistvo obojih je v nalogu ponudniku takšnega produkta, da pošteno ravna in prav zaradi visoke tveganosti posla zagotovi pri drugi stranki takšen nivo informiranja in razumevanja produkta, ki bo primerljiv z njegovim in ki bo stranki omogočil v celoti zavestno in informirano odločitev za tak produkt.

55. Tudi informacijska zloženka avstrijskih regulatorjev z dne 31.1.2006 (A 55) v vsebinskem smislu sledi podobnemu cilju. Tam je na jasn in nedvoumen način razloženo, da so krediti v tuji valuti visoko tvegani špekulacijski posli, saj ni mogoče vedeti, kako se bo trenutna prednost v obliki obresti razvijala v prihodnje in tudi ni mogoče vedeti, kako se bo gibal tečaj tuje valute in s tem znesek odplačila kredita v prihodnosti (torej glavnica kredita). Tako glede OM in tečaja sta podana grafična prikaza gibanja v preteklosti s pojasnilom, da sta obe postavki podvrženi hitrim in nepredvidljivim nihanjem. Glede OM je zapisano, da prednost v obliki obresti v primerjavi s kreditom v EUR lahko zaradi sprememb

---

2 Vse informacije, ki jih daje ali objavlja borznoposredniška družba, vključno s tržnimi sporočili, in ki so naslovljene na njene stranke ali morebitne stranke, morajo biti poštene in jasne ter ne smejo biti zavajajoče (1. odst. 212. člena). Borznoposredniška družba mora strankam oziroma morebitnim strankam zagotoviti ustrezne in razumljive informacije o finančnih instrumentih in predlaganih naložbenih strategijah, ki vključujejo ustrezne usmeritve in opozorila glede tveganj, povezanih z naložbami v te finančne instrumente, oziroma glede tveganj, povezanih s posameznimi naložbenimi strategijami in o stroških in nadomestilih, povezanih s tem. (3. odst. 212. člena, točka 2 in 4). Informacije iz tretjega odstavka tega člena morajo povprečno razumnemu človeku omogočati, da spozna in razume značilnosti in tveganja investicijskih storitev in posameznih vrst finančnih instrumentov iz 2. točke tretjega odstavka tega člena in da na tej podlagi sprejme ustrezno naložbeno odločitev (4. odst. 212. člena). Borznoposredniška družba mora pri opravljanju investicijskih in pomožnih investicijskih storitev ravnati vestno, pošteno in z ustrezno profesionalno skrbnostjo ter v vsem paziti na interese strank, ki ji morajo biti vodilo pri opravljanju storitev zanje (213. člen). Če borznoposredniška družba opravlja storitve investicijskega svetovanja ali gospodarjenja s finančnimi instrumenti, mora, da bi lahko stranki oziroma morebitni stranki priporočila, katere investicijske storitve in finančni instrumenti so primerni zanjo, od nje pridobiti vse informacije o njenem znanju in izkušnjah, pomembnih za neko vrsto produkta ali storitve, o njenem finančnem položaju in o njenih naložbenih ciljih (1. odst. 214. člena). Če borznoposredniška družba opravlja druge investicijske storitve, razen storitev iz prvega odstavka tega člena, mora, da bi ocenila, ali je neka vrsta investicijskih storitev ali produktov primernih za stranko oziroma morebitno stranko, od nje zahtevati informacije o njenem znanju in izkušnjah, pomembnih za vrsto investicijskih storitev ali produktov, ki jih ponuja tej stranki oziroma ki jih namerava ta stranka naročiti (2. odst. 214. člena). Če borznoposredniška družba na podlagi informacij, ki jih prejme po drugem odstavku tega člena, oceni, da investicijska storitev ali produkt ni primeren za stranko oziroma morebitno stranko, jo mora na to opozoriti (3. odst. 214. člena).

gospodarskega okolja bodisi v območju EUR, bodisi v območju tuje valute, kaj hitro izgine ali celo postane neugodna. Podano je opozorilo, da se takšne kredite običajno sklepa za obdobja od 20 do 25 let in spremembe OM prikaže na grafu za zadnjih 20 let ter ob tem podaja pojasnilo, da so obstajale faze, ko prednosti v obrestih praktično ni bilo, faze, ko so bile obresti ugodnejše v EUR in faze, ko so bile ugodnejše v CHF ali jeni, pri čemer so razlike lahko dosegale tudi do 6 odstotnih točk. Prikazana je tudi efektivna obrestna mera, to je breme OM vključno z menjalnim tečajem in podan primer iz aprila 1990, ko je bila prednost v obliki obresti pri kreditu v jeni napram kreditu v EUR 1,69%. Toda upošteva stroške zaradi nihanja tečaja v času trajanja kredita, je bilo dejansko breme obrestne mere (efektivna OM) pri EUR za 30% nižje. Nato zgibanka prikaže še dva primera izračuna EOM za kredita v jeni in CHF v primerjavi z enakim kreditom v EUR za isto obdobje, iz katerih je razvidno, da je bila skupna obrestna mera, upošteva še nihanje tečaja, v obeh primerih višja kot pri kreditu v EUR. Jasno je zapisano tudi, da lahko dvig vrednosti tuje valute pomeni, da bo komitent za odplačilo kredita porabil več EUR, kot pa jih je prejel ob izplačilu kredita. O tem sta navedena dva praktična primera kreditov v jeni in CHF iz začetka devetdesetih let, ko je bilo za kredit 100.000,00 EUR v jeni in ročnostjo 10 let na koncu treba plačati skoraj 190.000,00 EUR glavnice in to brez upoštevanja obresti, pri enakem kreditu v CHF pa je znesek glavnice brez upoštevanja obresti še vedno dosegel 125.000,00 EUR. Končno zgibanka opozarja še na možnost, da kredit v tuji valuti povzroči občutno višje stroške kot kredit v EUR. Med drugim izpostavlja stroške zamenjave (swap) ali zavarovanja, s katerima se sicer lahko kreditojemalec zavaruje pred spremembami OM in tečaja, vendar oboje povzroča stroške, ki lahko hitro izničijo prvotno prednost v smislu financiranja. Opozarja tudi na trenutek prehoda na drugo valuto, ki se ponavadi lahko zgodi le vsake tri mesece, kar predstavlja velika tveganja v primeru pretresov na področju menjalnih tečajev, saj ni mogoč takojšen odziv na te okoliščine (npr. kot po terorističnih napadih 11. septembra 2001).

56. Toženka se je sicer branila, da je dejanja in zahteve tujega organa ne morejo zavezovati, saj je sama pravna oseba s sedežem v RS in zato zanjo velja slovenska zakonodaja in zahteve domačega bančnega regulatorja. Navedeno sicer drži, a pri ugotavljanju toženkine dobrovernosti ni odločilno vprašanje, ali so stališča in zahteve avstrijskih regulatorjev toženko pravnoformalno zavezovale - jasno je, da je niso - temveč vprašanje, s kakšnimi relevantnimi informacijami v zvezi s kreditom v tuji valuti (ali z valutno klavzulo) je toženka v času sklepanja Pogodbe razpolagala (ali bi ob potrebni skrbnosti lahko razpolagala) in kako je te informacije prenesla (ali jih ni in zakaj jih ni) tožnikoma kot nepoučenima strankama. SEU namreč v 54. točki obrazložitve v sodbi Andriuc pove, da je treba presojo nepoštenosti opraviti glede na trenutek sklenitve pogodbe in pri tem upoštevati vse okoliščine, ki bi jih takrat prodajalec (torej toženka) lahko poznal in

ki bi lahko vplivale na poznejše izvajanje navedene pogodbe, ker pogodbeni pogoj lahko pomeni neravnotežje med strankami, ki se pokaže šele med izvajanjem pogodbe. Bistveno vprašanje torej je, ali je bila toženka z vsebino zgoraj navedenih objav in publikacij avstrijskih regulatorjev v času sklepanja Pogodbe seznanjena, pa kljub temu tožnikov ni informirala na način, kot je tam zapisano. Da ju ni, je bilo obrazloženo že zgoraj pri obravnavanju pojasnilne dolžnosti. Tam ugotovljena vsebina pojasnil in razkritij kaže, da toženka svoje dolžnosti zagotovo ni izpolnila na tako izčrpen, jasen in nedvoumen način, kot se to zahteva v publikaciji (A55).

57. Toženka je hčerinska družba banke s sedežem v Republiki Avstriji. S svojo družbo materjo je bila ves čas v tesnih poslovnih stikih in je bila vključena oziroma aktivno sodelovala pri oblikovanju in izvajanju skupne poslovne politike bančnega koncerna. To dejstvo izhaja iz letnih poročil toženke. V nagovoru uprave banke v letnem poročilu za leto 2004 in 2005 (A 154) se navaja, da je toženka kot del koncerna [redacted] poslovno leto končala z uspešnim uresničevanjem mednarodne poslovne vizije koncerna. V poglavju Poslovne usmeritve banke in dolgoročni cilji poslovne politike se nadalje navaja, da banka vidi svojo priložnost kot sestavni del ene najpomembnejših finančnih skupin v [redacted] finančne skupine [redacted] katere cilj je postati najmočnejša bančna skupina tega prostora. Dobro ime ter kapitalska in finančna moč bančne skupine pomenijo za naše stranke večjo zanesljivost in varnost ter možnost širše finančne podpore in poglobljenega sodelovanja. Za banko pa pomeni vpetost v tako veliko finančno skupino tudi številne druge prednosti in sinergije tako na področju prenosa znanja, tehnologije in uporabe mednarodne poslovne mreže. Nadalje se navaja, da bo poseben poudarek posvečen nepremičninskemu financiranju, kar bo omogočilo izkoristiti znanje in sinergijske učinke znotraj skupine [redacted]. Obenem se izpostavlja tudi, da bo v prihodnje banka intenzivno spodbujala rast stanovanjskega kreditiranja z ročnostjo tudi do 30 let in valutno klavzulo. V poslovnem poročilu za leto 2005 (A 155) se tudi navaja, da toženka uspešno uresničuje mednarodne poslovne vizije koncerna, ki nadaljuje svoj prodor na prostoru [redacted] in da je bil eden najpomembnejših dosežkov letošnjega leta odlična rast dolgoročnih kreditov prebivalstvu, tako da banka v tem segmentu že presega tržni delež postavljen v strategiji banke. Izrecno se izpostavlja tudi sodelovanje z matično banko pri dolgoročno pomembnih projektih za razvoj koncerna. Vsebinsko podobne navedbe o toženki kot delu koncerna [redacted] ki v tej vlogi sodeluje pri uresničevanju mednarodne poslovne vizije koncerna, izkorišča sinergije vpetosti v tako veliko finančno skupino, ki omogoča tudi prenose znanja in tehnologije in uporabe mednarodne poslovne mreže, se ponovijo tudi v letnih poročilih za leta 2006 do 2008.

58. Nadalje se v letnem poročilu za leto 2006, ko sta avstrijska regulatorja izdala zgoraj omenjena dokumenta, navaja, da se bo nadaljevala pomembna vloga banke

pri stanovanjskem financiranju in da so bili, tako kot že nekaj let zapored, tudi leta 2006 za prebivalstvo najzanimivejši krediti, vezani na valutno klavzulo in v strukturi kreditov predstavljajo veliko večino vseh kreditov. Podobno je tudi v letnem poročilu za leto 2007, v poglavju Poslovanje s prebivalstvom navedeno, da je, tako kot zadnja leta, banka pri poslovanju s prebivalstvom najhitreje rasla na področju kreditiranja in da v strukturi naložb stanovanjski krediti prebivalstvu predstavljajo kar 61,7%. V poglavju Splošno gospodarsko okolje leta 2007 se tudi najprej na splošno izpostavlja rast kreditiranja prebivalstva, znotraj katere so najbolj rasla stanovanjska posojila, znotraj teh pa banka izrecno izpostavlja trend zadolževanja z valutno klavzulo v CHF in s tem izpostavljenost gospodinjstev valutnemu tveganju. V poglavju Pogled v prihodnost se navaja, da je osrednja usmeritev banke poslovanje s prebivalstvom in da se bo nadaljevala prepoznavna in pomembna vloga pri stanovanjskem financiranju. Tudi v tem okviru se izrecno poudarja izkoriščanje sinergij znotraj skupine. V letnem poročilu za leto 2008 se podobno navaja, da bo tudi v prihodnje banka intenzivno spodbujala rast stanovanjskega kreditiranja z ročnostjo tudi do 30 let in z valutno klavzulo.

59. Glede na vse navedeno je jasno, da je bila toženka v konstantnih stikih s svojo družbo materjo v Avstriji, saj se je temeljna poslovna politika skupine kot celote oblikovala prav tam, toženka pa jo je kot del koncerna pomagala uresničevati, kar je nedvoumno navedeno v nagovoru uprave v letnih poročilih za leti 2004 in 2005. Na tesne povezave znotraj celotne skupine kažejo tudi druge okoliščine, kot npr. ta, da banka pri upravljanju in obvladovanju tveganj vpeljuje standardne metodologije, pisne politike in sisteme, ki so veljavni v celotnem koncernu [redacted] (npr. letno poročilo za leto 2006, poglavje Upravljanje s tveganju), ali pa ta, da so leta 2006 v celotnem koncernu začeli uporabljati enotno celotno podobo in nov enoten slogan (nagovor uprave v poročilih za leto 2006 in 2008). Očitno je bila del skupne strategije prodora na nove trge in osvajanja večjega tržnega deleža tudi usmeritev v kreditiranje prebivalstva ter znotraj tega tudi dolgoročno stanovanjsko kreditiranje z valutno klavzulo, saj je velik pomen te postavke tako ali drugače izpostavljen v vseh obravnavanih letnih poročilih toženke. Zato je nemogoče slediti njenim trditvam, da z dogajanjem na področju regulacije bančnega sektorja v državi banke matere ne bi bila seznanjena. Sploh ne, ko gre za pomembne ukrepe bančnih in finančnih regulatorjev države banke matere, ki se tičejo enega izmed temeljnih poslovnih ciljev koncerna in s tem tudi toženke, saj kot rečeno toženka v več letnih poročilih izrecno omenja poslovno usmeritev v intenzivno spodbujanje kreditiranja prebivalstva z dolgoročnimi stanovanjskimi krediti, znotraj teh tudi z valutno klavzulo. Ob tako tesnem sodelovanju celotne skupine je neverjetno, da banka mati ne bi obvestila svojih hčera v regiji o tem, da sta domača regulatorja vpeljala jasno določene minimalne standarde obveščanja strank na segmentu stanovanjskega kreditiranja prebivalstva, ki je bil znotraj skupine in zato tudi za toženko bistvenega pomena, tako po

obsegu poslovanja, kot tudi z vidika dolgoročnejših poslovnih usmeritev zaradi krepitev tržnih pozicij. Tudi sicer ni verjetno, da toženka za izdajo brošure (A55) ne bi bila vedela, saj je bila njena izdaja vendarle javno najavljena s skupnim obvestilom za medije avstrijske narodne banke in nadzornega organa za finančne trge. Torej je mogoče sklepati, da so jo vsaj avstrijski javni mediji povzeli in nadalje objavili, toženka pa v času razmaha informacijske družbe zagotovo ne živi oziroma deluje v informacijskem vakuumu. Nadalje je bilo v kratkem času za to najavo vsem bankam v Avstriji razdeljenih 300.000 izvodov te brošure, kar tudi gotovo ni dogodek, ki bi ostal neopažen, sploh ker se je zgodil v sosednji državi in sploh ne, ker je ta država država sedeža družbe matere toženke. Tudi pričr [REDACTED] je povedal, da je v okviru svojega dela v sektorju zakladništva pri toženki do določene mere spremljal izjave in stališča svetovnih finančnih institucij, Umarja, BS, mednarodnega denarnega sklada. Toženka je torej sledila dogajanju na mednarodnem finančno gospodarskem področju, zato je toliko bolj neverjetno, da ne bi bila seznanjena z najavo in izvedbo tovrstnega ukrepa v Avstriji. Končno pa v nadzornem svetu toženke sedijo predstavniki lastnika, to je banke matere iz Avstrije, ki so bili dobro seznanjeni s tamkajšnjo pravno ureditvijo bančnega sektorja. Da je tako izhaja iz vseh zgoraj obravnavanih letnih poročil toženke, kjer je zapisano, da je nadzorni svet toženke njeno poslovanje nadziral skladno s slovensko, pa tudi avstrijsko zakonodajo. Posledično je utemeljen sklep, da so bili nadzorniki zagotovo seznanjeni tudi z ukrepi avstrijskih regulatorjev in se je tudi po tej poti toženka (najmanj odgovorna poslovna struktura) lahko seznanila z njimi. Ob vsem povedanem je potrebno upoštevati še časovno komponento, saj so bili ti ukrepi oziroma standardi obveščanja komitentov do trenutka sklenitve Pogodbe v Avstriji v veljavi že skoraj leto in pol in je tudi s tega vidika neverjetno, da se toženka z njimi ne bi bila seznanila.

60. Glede na navedeno v prejšnjih točkah sodišče zaključuje, da je bila toženka v času sklepanja Pogodbe s tožnikoma seznanjena, oziroma je imela vse možnosti biti seznanjena, tudi s skupnim stališčem avstrijskih regulatorjev glede visoke rizičnosti kreditov v tuji valuti, kot izhaja iz njunega skupnega obvestila za javnost in zato tudi z dejstvom, da je bila v Avstriji izdana brošura z minimalnimi zahtevami informiranja strank pri sklepanju tovrstnih poslov. Vedela je torej, da bodo avstrijski potrošniki pri sklepanju pogodb prejeli najmanj informacije, kot so izhajale iz zgibanke (A55). Ker sta tako RS kot Avstrija obe članici Evropske unije, kjer veljajo relativno poenoteni standardi varovanja pravic potrošnikov, toženka ni imela nobenega razloga, da ne bi tudi slovenskih potrošnikov informirala vsaj v obsegu, kot izhaja iz te zgibanke (in v tem smislu niso prepričljivi njeni argumenti, da gre za dokumente po tujem pravu, prilagojene tuji praksi, saj bi jih lahko prilagodila, če bi to štela za potrebno). Zato četudi na podlagi zgoraj obravnavanih poročil in zahtev BS ne bi bila razumela, kakšen nivo informiranja je potreben za pravilno izpolnitev njene pojasnilne dolžnosti (kot

smiselno trdi), tega glede na vsebino zgibanke (A55) na noben način ne more več zatrjevati. Tožnikoma bi zato morala njun kredit in spremljajoča tveganja predstaviti na vsebinsko enak način, kot izhaja iz te zgibanke. Da tega ni storila oziroma da je tožnika pomanjkljivo informirala, je že bilo ugotovljeno in pojasnjeno zgoraj.

61. Toženka se je v zvezi z avstrijsko zgibanko sklicevala tudi na to, da so tam obravnavani bistveno kompleksnejši produkti, t.im. nosilci odplačevanja ter prisilna pretvorba kreditov, kar ne prihaja v poštev za tožnika. To sicer drži, vendar se tam prvenstveno nahajajo vse bistvene informacije o tveganjih, ki se tičejo le tujevalutnih kreditov kot takih in jih je mogoče razumeti ne glede na to, da so poleg tega obravnavani tudi produkti, ki jih omenja toženka. Tudi ni utemeljen argument, da v 90-ih letih EUR kot valuta še ni obstajal in da se zato ne da razbrati, na kakšen način je bil preračun opravljen. Bistvena informacija iz zgibanke je namreč v plastičnem prikazu vpliva valutnega in obrestnega tveganja na obveznost kreditojemalca, metoda preračuna pri tem ni bistvena, sicer pa jo je opravil nacionalni bančni regulator in ni videti razloga za dvom v njegov preračun. Tudi argument, da določen historični primer ne daje zagotovila, da bo podobno tudi v prihodnje, ni utemeljen in (kot je sodišče že izpostavilo zgoraj) pravzaprav kaže na toženkino temeljno nerazumevanje pomena in vsebine ustreznega informiranja potrošnikov: bistvo informacije iz zgibanke ni v enostranskem napovedovanju prihodnjih gibanj tečaja na podlagi historičnih podatkov, kot meni toženka, temveč skozi historične primere predstaviti rizike tovrstnih kreditov in s konkretnimi primeri iz preteklosti laiku oziroma potrošniku tudi zneskovno prikazati posledice morebitne ponovitve podobnega negativnega scenarija v bodočnosti, vse z namenom pri njem doseči ustrezen nivo zavedanja rizika, kateremu se s tako pogodbo izpostavlja. Nič ne bi bilo narobe, če bi toženka obenem predstavila tudi potencialno ugoden scenarij (kot izhaja iz dopisa BS z dne 4.7.2006), vendar bi moralo tudi v tem primeru ostati bistvo informacije vendarle v predstavitvi posledic negativnega scenarija, saj le ta lahko negativno vpliva na ekonomski položaj kreditojemalca - smisel potrošniške zakonodaje pa je prav v ščititju interesov potrošnika kot šibkejše stranke v pogodbenem razmerju.
62. Toženka je bila torej v času sklepanja Pogodbe na podlagi zgoraj obravnavanih poročil, članka mag. Tatjane Šuler (A 134) in dopisov BS ter objave in zgibanke avstrijskih regulatorjev seznanjena z opozorili glede tečajnih in valutnih tveganj, ki jih kredit v tuji valuti ali z valutno klavzulo s seboj nosi za kreditojemalca, ki svoje dohodke prejema v domači valuti in z minimalnim zahtevanim obsegom s tem povezane pojasnilne dolžnosti. S tem, ko kljub takemu zavedanju teh informacij ni podala tožnikoma, ni le prekršila svoje pojasnilne dolžnosti, temveč ta opustitev istočasno pomeni tudi ravnanje v nasprotju z načelom vestnosti in poštenja, ker je tožnikoma zavestno zamolčala bistvene informacije o značilnostih takšnega produkta in o vseh s tem povezanih tveganjih. Poleg tega je bila toženka

seznanjena s stališči BS, MDS in drugih finančnih institucij, da je bil CHF v času sklepanja pogodbe na relativno nizkih ravneh in z napovedmi o njegovi skorajšnji apreciaciji, pa je tudi te podatke tožnikoma zamolčala. Torej ne le, da ju ni ustrezno informirala o tem, kakšne so mogoče (hipotetične) spremembe menjalnega tečaja in kako bi te spremembe lahko vplivale na obseg njune obveznosti v domači valuti, temveč jima je zavestno prikrila ocene domačih, tujih in mednarodnih finančnih institucij, da se mogoče tudi dejansko v kratkem pripravlja takšna, zanju negativna sprememba. Prav tako jima ni razkrila značilnosti CHF kot valute varnega pristana, kar lahko v negotovih časih tudi pomembno dviguje njegovo vrednost napram drugim valutam. Takšna ravnanja oziroma opustitve zato pomenijo toženkino nepošteno oziroma nemoralno ravnanje, saj zavestno ni poskrbela za to, da bi nasprotno šibkejšo stranko z ustreznim informiranjem spravila v sebi enakovreden položaj in ji tako omogočila informirano odločitev.

63. Glede na obširne trditve in dokazovanje toženke v drugi pripravljalni vlogi, da ni in zakaj ni ravnala nepošteno ni odveč zopet poudariti, da sodišče pri zaključkih o nepoštenem ravnanju toženke ni sledilo trditvam tožnikov, da je toženka vedela ali bila zmožna natančno napovedovati, kako se bo gibal tečaj CHF/EUR v prihodnje in da bi na ta račun želela kovati dobičke, ampak sloni ta presoja na ugotovitvi o nepopolnem obveščanju tožnikov oziroma nerazkritju nekaterih dejstev, ki bi lahko bila zanju pred odločitvijo za tak kredit odločilnega pomena.
64. **Glede znatnega neravnotežja v pravicah in obveznostih strank:** Po ugotovitvi, da toženka pojasnilne dolžnosti ni pravilno izpolnila in da je pri tem ravnala nepošteno končno sledi še presoja, ali je glede valutne klavzule podano znatno neravnotežje med pogodbenimi pravicami in obveznostmi strank. O tem SEU v točkah 55 do 57 sodbe Andriciuc pojasni, da pogodbeni pogoji, po katerem je pri kreditu, izraženem v tuji valuti, potrebno mesečne obroke posojila vračati v tej isti valuti, ob devalvaciji nacionalne valute breme tečajnega tveganja nalaga potrošniku. SEU nadalje pravi, da je po ugotovitvi nepoštenosti ravnanja banke za ugotovitev, ali tak pogodbeni pogoj povzroča znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah potrebno preveriti, ali bi lahko prodajalec (tu toženka), če bi s potrošnikom (tu tožnika) pošteno poslovala, razumno pričakoval, da bi potrošnik tak pogoj sprejel v okviru posamičnih pogajanj. V konkretnem primeru je torej potrebno presoditi, ali bi tožnika, v kolikor bi banka pravilno in popolno izpolnila svojo pojasnilno dolžnost in v spoštovanju načel poštenega ravnanja in skrbi za interese nasprotne (šibkejše) stranke, tej razkrila vse relevantne informacije, še vedno pristala na sklenitev kredita z valutno klavzulo v CHF in s tem pristala tudi na tveganje, da bosta ob devalvaciji domače valute sama nosila vse ekonomske posledice, ki iz tega izhajajo.
65. Sodišče je že zgoraj na več mestih poudarilo, da je takšna domneva nerealna. V

kolikor bi namreč toženka tožnikoma celovito pojasnila vse značilnosti valute CHF in tveganja najema kredita v tuji valuti, na način in v obsegu, kot izhajajo iz zbirke (A55) in ostalih, zgoraj natančneje obravnavanih dokumentov, torej med drugim da v resnici njena „trdnost“ še posebej v povezavi z njeno drugo lastnostjo valute varnega zatočišča pomeni, da bo njena vrednost v primerjavi z ostalimi valutami v primeru kriz lahko tudi bistveno naraščala, da je tudi sicer kredit v tuji valuti podvržen nepredvidljivim nihanjem tečaja in obrestnih mer, da je po oceni avstrijskih regulatorjev kredit v tuji valuti visoko špekulativen in negotov posel, da je bil CHF v času sklepanja Pogodbe po oceni več finančnih institucij na (zgodovinsko) nizkih ravneh in da se je pričakovala njegova skorajšnja apreciacija ter da je MDS izpostavljala stoletni naraščajoči trend valute CHF, da se je v preteklosti že dogajalo, da so zaradi tečajnih in valutnih nihanj kreditorejmalci morali na koncu odplačati tudi bistveno več glavnice v domači valuti, kot so kredita v tej valuti prejeli in da sta vsem tem tveganjem v celoti izpostavljena tudi sama oziroma, kako bi na njuno obveznost vplivala vsaj bistvena devalvacija domače valute, tedaj ni realno pričakovati, da bi kot povprečno razumna kreditorejmalca bila pripravljena sprejeti takšno tveganje. Sploh ne, ker sta najemala dolgoročni kredit z dobo odplačevanja 25 let in z namenom rešitve svojega stanovanjskega vprašanja ter ga tudi zavarovala s hipoteko na kupljeni nepremičnini. Kot že rečeno, človek z najemom takšnega kredita praviloma ne zasleduje špekulativnih zaslužkov, temveč nasprotno želi stabilno in predvidljivo razmerje skozi celotno trajanje pogodbe. Zato tudi ni razumno pričakovati, da bi pristala na takšno tveganje, pri katerem bi se lahko tekom trajanja pogodbe njegova obveznost napram banki zaradi sprememb tečaja tuje valute tako povečala, da bi na koncu v domači valuti moral plačati tudi bistveno višji znesek, kot ga je prejel.

66. Prav slednje se je tudi dejansko zgodilo tožnikoma, ki sta ob odsotnosti potrebnih pojasnil toženke in celo ob zamolčanju bistvenih informacij, nase pogodbeno sprejela celotno tečajno tveganje posla. Kot prejemnika dohodkov v domači valuti sta namreč morala za enak znesek anuitete v CHF plačevati tudi bistveno več domačega denarja oziroma je njuna obveznost, merjena v domačem denarju, ob devalvaciji valute EUR bistveno narasla (ob sklenitvi Pogodbe dne [redacted] 2007 znesek je posojila [redacted] CHF ob tečaju 1,64 EUR/CHF znašal [redacted] EUR, po podatkih pretvornika CHF-EUR (A44) o vrednostih menjalnega tečaja skozi čas, je nato tečaj konstantno padal in sredi leta 2012 bi ob tečaju cca. 1,2 EUR/CHF isti znesek znašal [redacted] EUR, na začetku leta 2015 pa npr. ob tečaju 1,05 EUR/CHF - od tedaj dalje se tečaj giblje okoli paritete - znašal okoli [redacted] EUR). Po drugi strani pa je toženka pred valutnim tveganjem v celoti zavarovana že s tem, da svoje valutne pozicije praktično nemudoma zapira ter ima aktivno in pasivno stran bilance pri tuje valutnih kreditih ves čas izravnano. Kot je namreč povedal priča [redacted] podobno tudi [redacted] je toženka devizne

pozicije zapirala na dnevni osnovi in je imela aktivno in pasivno stran bilance glede kreditov v tujih valutah izravnani ter zato niso mogle nastajati tečajne razlike ne v plus, ne v minus (tako z manjšimi odstopanji izhaja tudi iz njenih letnih poročil na B 12 - B16). Tudi glede na izpoved , in , torej niso izkazane trditve tožnikov, da bi imela iz naslova tečajnih razlik neposredne dobičke, oziroma se s tem potrjujejo tudi trditve toženke iz njenega Ekonomskega mnenja (str. 21). Obenem pa to pomeni, da s tega naslova tudi ni nosila nobenega tečajnega rizika, saj je bilo, ob predpostavki rednega plačevanja anuitet s strani kreditorejmalcev, z njenega vidika pravzaprav vseeno, kako se tečaj CHF giblje. V vsakem primeru pa je imela zaslužek iz naslova obrestne marže (ki se je po izpovedi ob krepitvi CHF celo nekoliko povečal). Zato ne držijo njene trditve, da je bilo valutno tveganje enako za obe stranki, saj ga ona v nobeni situaciji ni nosila temveč sta ga v celoti prevzela tožnika. Njima se je zato ob devalvaciji domače valute ekonomski položaj bistveno poslabšal, saj se jima je sorazmerno povešala tudi mesečna anuiteta, ki se po Pogodbi izračunava glede na tečaj, veljaven ob plačilu. Prav v prevzemu celotnega tečajnega tveganja je torej videti neravnotežje med strankama, ki se je pokazalo šele med izvajanjem pogodbe in na katerega tožnika, zaradi opustitev ter nepoštenega zamolčanja bistvenih informacij toženke, nista ustrezno informirana pristala. Nesorazmerje se torej ne ugotavlja glede na to, ali in v kakšnem obsegu je zaradi devalvacije domače valute prišlo do zvišanja obveznosti tožnikov, merjeno v tej valuti, kot zmotno meni toženka. To dejstvo je po sodbi Andriciuc namreč le zunanji pokazatelj obstoja tega nesorazmerja - SEU govori o tem, da „pogodbeni pogoj pomeni neravnotežje med strankami, ki se *pokaže* šele med izvajanjem pogodbe“ (točka 54. sodbe, poudarek dodan), nesorazmerje samo pa je podano že pri sklenitvi pogodbe v obliki neinformiranega prevzema celotnega tečajnega tveganja. Zato pri ugotavljanju obstoja nesorazmerja samo po sebi ni pomembno dejstvo, koliko več domačega denarja sta tožnika v določenem trenutku in ob določenem tečaju dolžna oziroma dejstvo, ob katerem tečaju bi bilo povišanje anuitete, merjene v domačem denarju že dovoljšnje, da bi lahko govorili o nastopu nesorazmerja.

67. Glede na vse navedeno sledi zaključek, da je skladno z določbama 23. in 24. člena v času sklepanja Pogodbe veljavnega ZVPot, upošteva pri tem razlago SEU v sodbi Andriciuc glede vsebine in uporabnosti Direktive 93/13/EGS v tovrstnih primerih, Pogodba nična zato, ker je bil pogodbeni pogoj, po katerem je potrebno kredit, vezan na valutno klavzulo CHF in izplačan v evrski protivrednosti, anuitetno vračati v evrski protivrednosti CHF po vsakokratnem tečaju EUR/CHF, določen nejasno in je pri sklepanju pogodbe toženka ravnala v nasprotju z načelom vestnosti in poštenja, obenem pa še zato, ker je tako njeno ravnanje povzročilo znatno neravnotežje med pravicami in obveznostmi pogodbenih strank, na škodo tožnikov kot potrošnikov.

68. **Glede možnosti konverzije kredita:** Glede izpostavljenosti tožnikov tečajnemu tveganju je toženka trdila, da jima je v tem smislu ustrezno zaščito nudila določba člena Pogodbe o možnosti konverzije kredita iz CHF v EUR. Tam je določeno, da ima dolžnik upniku pravico predlagati konverzijo iz CHF v EUR po referenčnem tečaju ECB, pod pogojem, da so potekli najmanj 3 meseci od sklenitve pogodbe, nato pa vsake 3 mesece od zadnje zamenjave, da mora biti predlog podan najmanj 14 dni pred sklenitvijo aneksa k pogodbi, da stroške zamenjave nosi dolžnik, da ima upnik pravico zavrniti konverzijo le v primeru kršitve katerekoli dolžnikove pogodbene obveznosti in da bo o svoji odločitvi upnik dolžnika obvestil v enem tednu od prejema predloga za konverzijo. Že avstrijski in kasneje identično tudi domači bančni regulator sta v svojih zgibankah opozarjala, da je zamenjava valute kredita sicer možna, da pa je to povezano z dodatnimi stroški in da je menjava možna praviloma le vsake tri mesece. Slednje pa pomeni veliko tveganje, ko ni možnosti takojšnje zamenjave. Tako je bilo določeno tudi v tem primeru. Takšen časovni razpon je za učinkovito zaščito pred valutnimi nihanjem predolg. Ker se spremembe tečaja lahko zgodijo nenapovedano in hitro, je takojšnja reakcija nanjo nemogoča. Toženka je o tem trdila, da je tromesečni rok določen le na začetku, po sklenitvi pogodbe, kasneje pa lahko kreditojemalec predlaga konverzijo kadarkoli. To sicer drži, vendar kljub temu zaščita kreditojemalca ni ustrezna, saj se lahko bistvene spremembe tečaja zgodijo tudi takoj po sklenitvi pogodbe. Če bi komitent vzel takšen kredit npr. v letu 2015, tik preden je zaradi sprostitve fiksacije tečaja s strani švicarske centralne banke ta občutno padel (iz okoli 1,2 CHF/EUR na manj kot pariteto), bi bil kreditojemalec popolnoma nezaščiten. Kot je razvidno iz grafa (A13), je bilo od leta 2008 dalje kar nekaj hitrih in globokih padcev tečaja, ko bi bila situacija lahko podobna. Poleg tega v nobenem primeru konverzija ni mogoča pred potekom 14 dni od predloga dolžnika in tudi to je v primeru nenadnih sprememb tečaja (npr. zaradi terorističnih napadov, ko na finančnih trgih nastane panika) lahko zelo dolg rok. Poleg tega konverzija ni nepogojna pravica dolžnika oziroma njegova opcija, ki bi jo lahko uresničil kadarkoli po lastni presoji, temveč je le njegova predlagalna pravica, uresničitev katere je odvisna od predhodne odločitve upnika, ki lahko konverzijo odobri, ali pa ne. Resda ima pravico zavrnitve le v primeru kršitve pogodbe, a tudi takšna vezava konverzije na siceršnje dolžnikovo pravilno izpolnjevanje pogodbe lahko pomembno omejuje njeno učinkovitost. Toženka ima namreč po Pogodbi pravico zavrniti konverzijo zaradi vsake, torej tudi minorne kršitve, kar je v bistvu določba kaznovalne, ne pa zaščitne narave. Če naj bo pravica konverzije res učinkovita, potem ne bi smela biti vezana na nikakršen dodatni pogoj oziroma ne bi smela biti vzročno odvisna od siceršnjega, takšnega ali drugačnega ravnanja strank pri izpolnjevanju pogodbenih zavez. Če bi npr. tožnika zamudila s plačilom ene anuitete, bi to že pomenilo razlog za zavrnitev konverzije, čeprav ta zamuda vsebinsko gledano nima nobene povezave z menjavo valute kredita.

69. Bistveno pri tem vprašanju pa je dejstvo, da tako določena konverzija ne pomeni produkta, ki bi deloval samodejno, ki bi torej neodvisno od volje in ukrepov dolžnika slednjega varoval pred valutnimi nihanjem (mag. Tatjana Šuler v svojem članku govori o izvedenih finančnih instrumentih). Le takšen mehanizem bi bil učinkovita zaščita, takšnega dodatnega produkta pa toženka tožnikoma ni ponudila. To pomeni, da se mora dolžnik sam odločiti za konverzijo, kar nadalje implicira njegovo dobro poznavanje mehanizma delovanja tečajnega tveganja, natančno spremljanje in analiziranje dogajanja na mednarodnih finančnih trgih in celo predvidevanje nepredvidljivih okoliščin (naravne katastrofe, teroristični napadi), skratka njegovo zmožnost pravilno oceniti, kdaj bodo nastopile takšne okoliščine, ko se bo tečaj spremenil v njegovo škodo, še preden se to dejansko zgodi in še pred tem, upošteva še dvotedenski rok za odločitev banke, predlagati konverzijo v domačo valuto. Le na ta način bi se lahko učinkovito zaščitil pred izgubo, če pa bi reagiral potem, ko se padeč tečaja že zgodi (kar se bo praviloma tudi zgodilo), zaščita s konverzijo ne bi več nudila pravega varstva. Če pa bi se kljub temu odločil za konverzijo in bi se njegova predvidevanja o gibanju tečaja izkazala za napačna, tedaj bi imel dvojno izgubo: prvič zato, ker bi valuto zamenjal po manj ugodnem tečaju, kot je bil pri sklenitvi pogodbe in bi moral zato v domačem denarju odplačati sorazmerno večji znesek, drugič pa zato, ker je evrski kredit dražji (tako toženka povzema besede direktorja svoje podružnice na strani 26 odgovora na tožbo). Po vsem povedanem je jasno, da niti finančni strokovnjaki tako natančnega kratkoročnega napovedovanja niso sposobni (kar tudi toženka na več mestih izpostavlja), zato bi bilo kaj takšnega pričakovati od povprečnega človeka, utopično. Ali drugače, v kolikor bi bil povprečen kreditojemalec sposoben česa takšnega, potem bi bila vsa gornja razprava o vsebini in obsegu pojasnilne dolžnosti povsem odveč.
70. Po vsem povedanem sodišče zaključuje, da toženka tožnikov pri sklepanju kreditne pogodbe z valutno klavzulo CHF ni ustrezno informirala, da je pri tem ravnala nepošteno in da je zato prišlo do občutnega nesorazmerja med strankama, saj je bilo celotno valutno tveganje prevaljeno na tožnika, ki sta bila v tem pogledu (za razliko od toženke) v celoti nezaščiteni in kar se je pokazalo šele po poteku določenega časa od sklenitve pogodbe, ko se je zaradi občutnega povečanja vrednosti valute CHF njuna obveznost v EUR povečala sorazmerno tem spremembam. To pomeni, da je Pogodba nična, posledično pa je ničen tudi aneks k tej pogodbi (s katerim je bila tudi sicer le skrajšana ročnost kredita in zato ustrezno zvišana anuiteta). Sodišče bo tudi o stroških postopka odločalo ob dokončni odločitvi.
71. PRAVNI POUK: Zoper to sodbo je dovoljena pritožba na Višje sodišče v Kopru, v 30 dneh od prejema pisnega odpravka. Pritožba se vloži pri tem sodišču, v dveh izvodih. Pritožba mora obsegati navedbo sodbe, zoper katero se vlaga, izjavo, da se sodba izpodbija v celoti ali v določenem delu, pritožbene razloge in podpis

pritožnika (335. člen ZPP). Če je pritožba nerazumljiva ali ne vsebuje vsega, kar je treba, da bi se lahko obravnavala, jo sodišče zavrže, ne da bi pozivalo vložnika, naj jo popravi ali dopolni (336. člen ZPP). Ob vložitvi pritožbe mora biti plačana sodna taksa. Če sodna taksa ni plačana niti v roku, ki ga določi sodišče v nalogu za njeno plačilo in tudi niso podani pogoji za oprostitev, odlog ali obročno plačilo sodnih taks, se šteje, da je pritožba umaknjena (3. odstavek 105. a člena ZPP).

Nova Gorica, [REDACTED] marec 2019

